

Zaadoptuj rzekę 2013

Poznaj wartość przyrodniczą, kulturową
i społeczną polskich rzek

KLUB GAJA

PAWEŁ GRZYBOWSKI
Klub Gaja koordynator programu
Zaadoptuj rzekę

Kształtujemy nowe postawy społeczne wobec rzek, zachęcając do szanowania ich wielkiej wartości ekologicznej, gdy są czyste, zdadne do życia ryb i zasobne w wiele gatunków fauny i flory. Zachęcamy do współpracy dla rzek, abyśmy wspólnie mogli zatroszczyć się o nasze wody.

Prof. KRZYSZTOF E. SKÓRA
kieruje Stacją Morską Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w Helu

99,7% terytorium naszego kraju leży w zlewisku Bałtyku. Niemal wszystkie polskie rzeki łączą nas z tym morzem. Zaczynają się one u swych źródeł, ale ich doływami są też wody spływające z naszych kuchni, łazienek, z fabryk, z ulic i rolniczych pól. Zatem, na co dzień o polskie rzeki możemy już dbać w domu i pracy. Brudna rzeka nie tylko nie ma żadnej dla nas wartości, ale jest groźna dla zdrowia i życia wszystkich, którzy z niej korzystają, w końcu uśmierca także Bałtyk.

Program edukacji ekologicznej Zaadoptuj rzekę Klubu Gaja zachęca Polaków do opieki nad rzekami i innymi akwenami, pomaga odkrywać ich dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i społeczne.

Dzięki zaangażowaniu ponad **80 000 osób** zaadoptowano **551 rzek i akwenów** w **917 miejscach** w Polsce (2005–2012).

Spis treści

Wstęp	3
Chrońmy wodę wspólnie	4
Zaadoptujmy rzeki	5
Światowy Dzień Wody – zaczynamy działania dla rzek!	8
Happening Kolejka po wodę	9
BIG JUMP europejskie wejście do wody	10
Zaznacz swoją aktywność – zaadoptuj rzekę na interaktywnej mapie Polski	12
Konkursy 9. edycji Zaadoptuj rzekę 2013	13
Konkurs Zaadoptuj rzekę 2013	13
Konkurs Sztokholm Junior Water Prize	13
Konkurs Rzeka Roku 2013	14
Jak zaadoptować rzekę czyli wskazówki i dobre praktyki dla wszystkich	15
Zróbmy to krok po kroku	16
Szukajmy wiedzy o rzekach. Badajmy je	17
Bądźmy ciągle blisko rzek. Opiekujmy się nimi	20
Dostrzeźmy życie nad rzeką. Chrońmy rośliny i zwierzęta	23
Nie pozwólmy zaśmiecać rzek. Szanujmy wodę	27
Popłyńmy rzeką wśród ludzi. Współpracujmy	29
Szukajmy świadków rzek. Rozmawiajmy o nich	32
Woda inspiruje. Sztuka dla rzek i akwenów	34
Szanujmy wodę. Liczy się każda kropla!	38

Zdjęcia

Archiwum Klubu Gaja, Jeremiusz Dutkiewicz, Tomek Pikuła, Artur Tabor

Klub Gaja dziękuje Jolancie Tabor za udostępnienie zdjęć Artura Tabora
www.arturtabor.pl

© Copyright by Klub Gaja 2013

Wydawca

Klub Gaja, 43-365 Wilkowice, ul. Parkowa 10, tel./fax (33) 812-36-94
e-mail: klubgaja@klubgaja.pl • www.klubgaja.pl • [facebook.com/Klub.Gaja](https://www.facebook.com/Klub.Gaja)

ISBN 978-83-61608-45-5

Wydrukowano na papierze FSC – ARCTIC VOLUME WHITE
produkowanym w sposób przyjazny dla środowiska

Wstęp

Kiedy zanurzamy się w wodzie, tak po sam czubek głowy, doznajemy wielu emocji i uczuć. Przez moment stajemy się źródłem, z którego biła ta woda, która nas otacza i ściśle wypełnia przestrzeń wokół nas. Jesteśmy jednością. My i woda. Nie przez przypadek źródło kojarzy nam się z początkiem, czystością, mądrością i radością. Woda jest nam niezbędna, a jej brak, ale też i nadmiar, stwarzają ogromne problemy w życiu ludzi i całych społeczeństw.

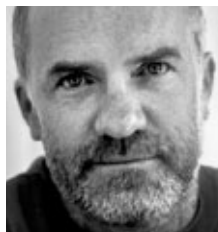
Program Klubu Gaja *Zaadoptuj rzekę* powstał z potrzeby zwrócenia się ku naszym polskim wodom. Abyśmy zauważyli i docenili, że wokół nas płyną rzeki, potoki, a wśród pól i wzgórz rozpościerają się jeziora, stawy, a wraz z nimi całe bogactwo fauny i flory wokół nich. Nie dość tego. Polska to kraj morski. Bałtyk to nasz skarb i niezwykłe dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.

W imieniu Klubu Gaja zapraszam wszystkich chętnych do adoptowania różnego rodzaju akwenów, a nawet Morza Bałtyckiego. To jest możliwe na wiele sposobów, czego dowodzi publikacja, którą właśnie trzymacie Państwo w rękach. *Zaadoptuj rzekę* to inspirująca edukacja i kreatywna zabawa. Od spacerów lub systematycznych wycieczek, które pozwolą obserwować faunę i florę, po wykonywanie prostych badań jakości wody w adoptowanej przez nas rzece. Od akcji oczyszczania brzegów, poprzez rozmowy ze specjalistami od wód, mieszkańcami nadrzecznych miejscowości, rybakami i wędkarzami, po współpracę z podmiotami, które zajmują się wodą lub potrzebują jej do produkcji. Nawet konkurs plastyczny, poetycki czy koncert muzyczny mogą służyć ochronie wód.

W publikacji zgromadziliśmy wiele przykładów – dobrych praktyk i jestem przekonany, że pomogą one Państwu podjąć podobne działania w swoim środowisku. Życzę, by Państwa inicjatywa trafiła do jak najszerszej grupy społecznej – do uczniów całej szkoły, do mieszkańców dzielnicy lub miejscowości, do obywateli całego miasta.

Program *Zaadoptuj rzekę 2013* to także szereg ciekawych konkursów dla szkół, samorządów, instytucji i innych jednostek. Wiele z Państwa dokonań będzie można od razu zaprezentować innym – na specjalnej stronie www.zaadoptujrzeke.pl. Dziś wiemy, że w ciągu 8 lat realizacji programu udało się zaadoptować ponad 500 rzek i akwenów, także Bałtyk i zaangażować w działania na rzecz czystych wód ponad 80 000 osób. To oznacza, że zmiany w racjonalnym wykorzystaniu wody na pewno mają miejsce, a na tym najbardziej nam zależy.

Jacek Bożek, Prezes Klubu Gaja

JACEK BOŻEK
założyciel i prezes
Klubu Gaja

Żyjące rzeki są bardzo potrzebne ludziom, przyrodzie, zwierzętom i przyszłości naszej planety. Zwrócenie uwagi publicznej na niedobór przydatnej do życia wody jest jednym z najważniejszych wyzwań, które przed nami stoją.

URSZULA KONTOWSKA
prezes Fundacji PKO
Banku Polskiego

Czyste, żyjące rzeki są Polsce bardzo potrzebne. Bez zaangażowania i troski społecznej jest to jednak niemożliwe. Fundacja PKO Banku Polskiego, jak i Klub Gaja chcą rozbudzić obywatelskie poczucie odpowiedzialności za rzeki oraz inne akweny wodne w naszym kraju. Biorąc pod uwagę fakt, że zarówno Klub Gaja, jak i PKO Bank Polski mają polskie źródła potączyliśmy siły, aby wspólnie zadbać o czystość polskich wód.

MARCIN KOROLEC
Minister Środowiska

Z dużym zadowoleniem przyjąłem informacje dotyczące kontynuacji programu edukacyjnego *Zaadoptuj rzekę*. Projekt realizowany od 2005 roku trwale wpisuje się na listę przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, nie tylko w Polsce ale i w Europie. Program adresowany jest do szerokiego kręgu odbiorców, głównie jednak do dzieci i młodzieży. Pozwala zastanowić się nad kluczowym znaczeniem Rzeki (Wody) w życiu społeczeństw, zwłaszcza w kontekście malejących zasobów wody pitnej. Program uświadamia także uczestnikom konieczność ochrony rzek jako naturalnego środowiska dla życia fauny i flory.

Wisła. Zdjęcie: Artur Tabor

Klub Gaja od 25 lat działa dla rzek. Od 8 lat zachęcamy Polaków do otaczania opieką czyli do „adopcji” rzek, potoków, stawów w najbliższej okolicy. Zapraszamy do udziału w 9. edycji Zaadoptuj rzekę!

Chrońmy wodę wspólnie

Człowiek jest częścią przyrody i jest całkowicie zależny od wody. To ona daje mu możliwość życia na Ziemi. Codziennie używamy wody do picia, gotowania, higieny, a także do produkcji, transportu i rekreacji. Nad rzekami i jeziorami chętnie wypoczywamy. Od ich czystości zależy nasze zdrowie i jakość naszego życia. Bardzo ważne jest przywrócenie rzekom ich naturalnego stanu równowagi – aby były czyste i żyjące. *Zaadoptuj rzekę* jest programem edukacyjnym dla każdego. Bo przecież każdy z nas codziennie odkręca kran, z którego może zaczerpnąć wodę potrzebną mu bardziej niż wszystkie inne, dostępne w przeciętnym gospodarstwie domowym, dobra. Jednak na co dzień, często nie zastanawiamy się skąd ją bierzemy, nie wiemy gdzie są jej źródła. Woda jest bezcennym zasobem naturalnym. Tylko 1% wody na Ziemi nadaje się do picia. Za kilkadziesiąt lat z powodu niedostatku wody pitnej może cierpieć 7 miliardów ludzi.

Trudno uwierzyć, że **Polska jest krajem ubogim w wodę**. Pod względem ilości wody na jednego mieszkańca znajdujemy się na 22. miejscu wśród 26 państw w Europie. Problemem jest także stan czystości rzek w Polsce, który jest poniżej unijnych standardów. Dlatego od 2005 roku Klub Gaja realizuje program *Zaadoptuj rzekę* zwracając uwagę Polaków na naszą wspólną odpowiedzialność za stan naszych rzek i angażując społeczności do otaczania ich opieką. Wierzmy, że aktywna edukacja inspirowa do zmian indywidualnych zachowań, a w przyszłości – dużych zmian społecznych.

Jakich rzek potrzebujemy?

- czystych, wolnych i drożnych
- sprzyjających roślinom i zwierzętom
- pełnych ryb i innych organizmów żywych
- zdolnych do samooczyszczania się
- dających ludziom możliwość wypoczynku

Potrzebujemy rzek idealnych!

Jakich rzek potrzebuje przyroda?

Takich samych!

Nawet najczystsza rzeka nie będzie zdrowa jeśli nie będzie ekosystemem. Musi być miejscem narodzin, wzrastania oraz swobodnych wędrówek wielu organizmów. Nieprzemysłane ludzkie ingerencje w życie rzek unicestwiają ich piękno, ekonomiczną i przyrodniczą wartość.

Zaadoptujmy rzeki

Gdy mówimy o „adoptowaniu rzeki” chodzi nam o zainteresowanie się rzeką lub innym akwenem w najbliższej okolicy i otoczenie go opieką. Poznanie jej wartości przyrodniczych, kulturowych i społecznych. Choć w naszym kraju wiele z rzek zachowało unikatowe na skalę Europy bogactwo przyrodnicze, prawie co druga polska rzeka jest zanieczyszczona. Ważne jest również to, że w porównaniu z innymi krajami Polska nie jest zasobna w wodę i susze stają się jednym z jej ważniejszych problemów.

Coroczna inauguracja programu *Zaadoptuj rzekę* to lokalne inicjatywy z okazji Światowego Dnia Wody, podejmowane lub zapoczątkowane w tym dniu – 22 marca. Uczestnikom programu proponujemy zorganizowanie dowolnych akcji z okazji obchodów Światowego Dnia Wody i podejmowanie działań na rzecz akwenów w swoim najbliższym otoczeniu. Klub Gaja zachęca do wycieczek i obserwacji rzek, potoków i jezior; poznawania ich fauny i flory, sprzątanania ich brzegów, monitorowania jakości wód i oszczędzania wody. Starania o czyste rzeki to starania o czyste środowisko naturalne, o rzeki przyjazne ludziom i zwierzętom, podnoszące jakość życia. **W lipcu zapraszamy do udziału w europejskiej akcji BIG JUMP**, która jest wyrazem obywatelskiego poparcia dla potrzeby wprowadzenia zrównoważonej gospodarki zasobami wodnymi w całej Unii Europejskiej (ujętej w tzw. Ramowej Dyrektywie Wodnej).

Zaadoptować rzekę (lub inny dowolny akwen) oznacza zainteresować się nią, poznać jej walory przyrodnicze, kulturowe i społeczne; zachęcać społeczności lokalne do jej ochrony i poprawy stanu jakości wód.

W programie *Zaadoptuj rzekę* mogą uczestniczyć placówki oświatowe, samorządy, instytucje, firmy, organizacje społeczne i osoby indywidualne.

Karta zgłoszenia do programu na www.zaadoptujrzeke.pl

Wisła w Warszawie – trasa edukacyjna Zaadoptuj rzekę 2012

Program Klubu Gaja *Zaadoptuj rzekę* **rozwija poczucie odpowiedzialności za otaczający nas świat, z którego czerpiemy bogactwo – największe to woda.** Już wśród dzieci i młodzieży należy kształtować i wspierać postawy ekologiczne w zakresie ochrony wód i oszczędzania wody. Dzięki uczniom, nauczycielom oraz ich współpracy z wieloma podmiotami grono odbiorców programu powiększa się o inne instytucje publiczne, organizacje społeczne, firmy. Przyczynia się do pobudzenia kapitału społecznego i budowania sieci współpracy na rzecz ochrony wód. W ten sposób, **poprzez czynną edukację – wychodzącą poza mury szkoły,** połączenia i zależności pomiędzy rzeką i jej doliną, a konsekwencjami kulturowymi i rozwojowymi mogą poznać różne grupy społeczne. Ciekawe formy upowszechniania tej wiedzy inspirują do osobistych i szerszych zmian zachowań.

Rezultaty programu *Zaadoptuj rzekę* – od chwili jego inauguracji w 2005 roku do 2012 roku – to 551 adoptowanych fragmentów rzek, potoków, jezior i innych form akwenów oraz Bałtyk w 917 różnych miejscach na mapie Polski. To także 80 000 osób zaangażowanych w program. W lokalne przedsięwzięcia, podejmowane dzięki programowi *Zaadoptuj rzekę*, mogą włączać się zarówno całe grupy, jak i osoby indywidualne. **Program nie ma żadnych ograniczeń wiekowych.** Do tej pory angażował bardzo różnorodne społeczności zawodowe, pokoleniowe i hobbystyczne, począwszy

MAREK PIWOWARSKI
pełnomocnik prezydenta m.st. Warszawy
ds. zagospodarowania nadbrzeża Wisły

Zaadoptuj – to pokochaj, zaakceptuj i weź odpowiedzialność. W naszym lokalnym wymiarze to: utrzymaj czystość, spławność, bezpieczeństwo, naturalność, piękno i zasobność Wisły warszawskiej. Tym miejscowym staraniom zaopiekowania się Wisłą w Warszawie oraz innych miastach i gminach wzdłuż jej biegu, potrzeba wykraczającego poza horyzont granic administracyjnych i sięgającego w przyszłość spojrzenia, spajającego społeczności lokalne w szerokim dorzeczu Wisły. Akcja Klubu Gaja – znad źródeł Wisły – jest takim właśnie działaniem, które dzięki swemu przyjaznemu charakterowi czyni rzekę wspólną sprawą wielu ludzi zaangażowanych w jej ochronę, zagospodarowanie i utrzymanie.

Rawa w Katowicach – trasa edukacyjna Zaadoptuj rzekę 2012

od przedszkolaków, uczniów i nauczycieli, strażaków, leśników, pograniczników, samorządowców, posłów i urzędników, poprzez jednostki specjalistyczne – związki wędkarskie, Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej, Sanepid, Parki Krajobrazowe, Żeglugę Wiślana, Instytut Oceanologii Polskiej Akademii Nauk, uczelnie, laboratoria, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, zakłady usług komunalnych, aż do gminnych ośrodków kultury, kół przyrodniczych, bibliotek, hufców harcerskich, rybaków, wędkarzy, płetwonurków i dziennikarzy.

W 2008 roku program Klubu Gaja *Zaadoptuj rzekę* został doceniony przez The Green Spider Network (sieć instytucji i organizacji powołanych i wspieranych przez Komisję Europejską i DG Environment) i znalazł się **wśród pięciu najlepszych europejskich programów środowiskowych nominowanych do nagrody The Best Practice 2008.**

Od 2005 roku realizację programu wspiera finansowo Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. W 2012 roku partnerem strategicznym programu została Fundacja PKO Banku Polskiego. Natomiast partnerem merytorycznym jest Stacja Morska Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego – łączy nas idea: jakie rzeki takie morze!

JAKUB JARZĄBEK kierownik Biura Prasowego Urzędu Miasta w Katowicach

Katowice wraz z metropolią to jeden z najbardziej innowacyjnych regionów w kraju. Bliskie nam są problemy ekologii i ochrony środowiska, o czym mogą świadczyć projekty, w których miasto bierze udział i inicjatywy, które wspiera. Mało kto wie, że stolica Górnego Śląska, to jedno z najbardziej zielonych miast w Polsce (ponad 40% powierzchni miasta to tereny zielone). Jesteśmy dumni, że jako jedno z trzech polskich miast, zostaliśmy wybrani, jako partner akcji. Doceniamy inicjatywę Klubu Gaja, szczególnie, że proponowana forma akcji – zabawy edukacyjne i happeningi – są bardzo atrakcyjne i mają szansę zainteresować mieszkańców.

Światowy Dzień Wody – zaczynamy działania dla rzek!

22 marca na całym świecie obchodzony jest Światowy Dzień Wody, zainicjowany przez ONZ. Powodem ogłoszenia tej inicjatywy był fakt, że ponad miliard ludzi na świecie cierpi z powodu braku dostępu do wody pitnej. Naszym jedynym źródłem wody jest środowisko naturalne i tam też wraca woda, którą wykorzystaliśmy. Wody potrzebują rośliny i zwierzęta. Wszyscy musimy mieć ją codziennie. Racjonalne wykorzystywanie zasobów wodnych pomaga ludziom i przyrodzie. Dostępność do czystej wody jest jednym z największych wyzwań dla ludzkości i jednym z najważniejszych czynników, decydujących w przyszłości, o rozwoju społecznym i ekonomicznym krajów.

Z okazji Światowego Dnia Wody przedszkola, szkoły, instytucje inaugurują program *Zaadoptuj rzekę*, aby przekonać do oszczędzania wody dzieci i młodzież, a za ich pośrednictwem dorosłych, nie tylko w rodzinach, ale i w całych miejscowościach. Placówki oświatowe, we współpracy z partnerami, inicjują lokalne kampanie edukacyjno-informacyjne. Apele, pogadanki i prezentacje nie ograniczają się do sal lekcyjnych. Dzieci i młodzież poznają praktyczne rozwiązania jak oszczędzać wodę, na czym polega praca wodociągów i kanalizacji, stacji uzdatniania wody, itp. Odwiedzane są oczyszczalnie i laboratoria, a wypowiedzi młodych, w formie prac plastycznych i literackich, pojawiają się w miejscach publicznych poza szkołą. W ten sposób zawarte w nich idee przekazywane są innym członkom społeczności lokalnych.

22 marca Klub Gaja inauguruje kolejne edycje programu *Zaadoptuj rzekę*, zachęcając Polaków do organizowania lokalnych inicjatyw edukacyjnych na temat ochrony wód i tworzenia kultury oszczędzania wody.

Wisła. Zdjęcie: Artur Tabor

Happening Kolejka po wodę

Z okazji Światowego Dnia Wody 2013 Klub Gaja zachęca do organizowania imprez lokalnych przeznaczonych dla uczniów i wszystkich mieszkańców miejscowości, ponieważ dzięki takim działaniom mamy szansę skuteczniej chronić bogactwo jakim jest woda. Atrakcyjnym i łatwym do zorganizowania wydarzeniem może być happening **Kolejka po wodę** polegający na ustawianiu nad rzeką kolejki osób oczekujących na zaczerpnięcie z niej wody. Symboliczną kolejkę można także utworzyć do najbliższego kranu. W ten sposób zwrócimy uwagę na niedobór wody w Polsce i konieczność jej oszczędzania, a także na fakt, że stan polskich rzek odbiega od standardów unijnych. **Kolejka po wodę** ma także na celu propagowanie Ramowej Dyrektywy Wodnej. Zgodnie z nią od 2015 roku, wszystkie obszary wodne Europy, w tym Polski, powinny spełniać ekologiczne standardy jakości.

Czekamy na Wasze sprawozdania. Wszystkie zgłoszenia wezmą udział w konkursie *Zaadoptuj rzekę 2013*. Więcej informacji na www.zaadoptujrzeke.pl. Dodatkowe pytania prosimy kierować do koordynatora projektu, Pawła Grzybowskiego na adres: p.grzybowski@klubgaja.pl

Wisła, Warszawa – Wielki powrót łososia do Wisły. Zdjęcie: Tomek Pikula

Wisła, Warszawa – Wisła Królowa czy ściekowa

Zatoka Pucka w Helu – BIG JUMP 2012. Zdjęcia: Tomek Pikuła

BIG JUMP europejskie wejście do wody

BIG JUMP czyli Wielki Skok to europejska inicjatywa na rzecz rzek i innych akwenów organizowana w pierwszej połowie lipca w całej Europie. Europejczycy poprzez symboliczne wejście do wody – w tym samym dniu, o tej samej godzinie – manifestują swoje poparcie na rzecz czystych i żyjących rzek. W Polsce wydarzenie koordynowane jest przez Klub Gaja przy **współpracy z pomysłodawcą akcji European Rivers Network**.

Czyste środowisko to czyste rzeki, które podnoszą jakość otoczenia człowieka, zwiększają jego aktywność (ścieżki spacerowe, rowerowe, łowiska wędkarskie), poprawiają komfort życia (kontakt z naturą, przyjazne plaże nawet w dużych skupiskach miejskich). W Unii Europejskiej zgodnie z prawem zawartym w Ramowej Dyrektywie Wodnej, do 2015 roku we wszystkich krajach, **wody powierzchniowe powinny uzyskać dobry stan chemiczny i ekologiczny**. Program *Zaadoptuj rzekę* Klubu Gaja wpisuje się w ten cel. Nie zostanie on osiągnięty bez obywatelskiego zaangażowania i zrozumienia problemu.

Klub Gaja i wiele europejskich organizacji społecznych, są przekonani, że taki cel zostanie osiągnięty, gdy zaangażują się w jego realizację nie tylko rządzący, ale i obywatele. BIG JUMP sprawia, że ludzie interesują się rzekami, przygotowują na ich temat kampanie informacyjne, nad rzekami organizują akcje i spotkania.

Każdy może przygotować BIG JUMP lub wziąć w nim udział. Wystarczy znaleźć się nad rzeką, potokiem czy jeziorem, wejść do wody lub innym gestem pokazać swoje poparcie dla czystych i żyjących rzek.

14 lipca 2013 godz. 15.00!

- wejdźcie do wody (wystarczy zanurzyć stopy lub dłonie)
- zróbcie pamiątkowe zdjęcie, prześlijcie je wraz z opisem na adres klubgaja@klubgaja.pl
- zobaczcie jak rzeka jest piękna i ważna dla ludzi, roślin i zwierząt dołączcie do BIG JUMP [facebook.com/Klub.Gaja](https://www.facebook.com/Klub.Gaja)

Finałowy BIG JUMP odbędzie się w 2015 roku. Wówczas zaczną obowiązywać przepisy o gospodarce i ochronie wód ujęte w Ramowej Dyrektywie Wodnej Unii Europejskiej. Woda nie zna granic, dlatego wymaga wspólnej polityki międzynarodowej i uwagi każdego człowieka.

Podczas **BIG JUMP 2005**, po raz pierwszy zorganizowanego w Polsce przez Klub Gaja, ponad 200 osób weszło do Wisły w centrum Warszawy. Ambasadorem **BIG JUMP 2010** został podróżnik, zdobywca obu biegunów – Marek Kamiński. Akcję przeprowadzono w 27 miejscach w całej Polsce oraz podczas dwóch happeningów Klubu Gaja – w Warszawie na Cyplu Czerniakowskim i w Wiśle w Beskidzie Śląskim. Wydarzenie **BIG JUMP 2012** wsparła Fundacja PKO Banku Polskiego. W Helu do Bałtyku, wspólnie z Klubem Gaja, weszło ponad pół tysiąca osób. Byli to nie tylko plażowicze, mieszkańcy i turyści, ale także 170 pracowników PKO Banku Polskiego. Polacy znów chętnie wsparli ideę czystych wód, tak jak w tym samym czasie zrobiono to w blisko 200 miejscach w całej Europie!

Zapraszamy do organizacji BIG JUMP osoby indywidualne, rodziny, stowarzyszenia, samorządy, grupy branżowe m.in. wędkarzy oraz uczestników kolonii, półkolonii, obozów wypoczynkowych.

Zgłoszenie do BIG JUMP 2013 na www.zaadpotujrzeke.pl

Rawa, Katowice – happening Klubu Gaja Wielki powrót lososia do Wisły. Zdjęcie: Tomek Pikula

Zaznacz swoją aktywność – zaadoptuj rzekę na interaktywnej mapie Polski

To nowatorska propozycja dla uczestników *Zaadoptuj rzekę!* Jeśli zaadoptujecie rzekę, potok, staw czy inny akwen **odnotujcie swoją inicjatywę na interaktywnej mapie Polski na www.zaadoptujrzke.pl**. Swoją obecność na mapie będą mogli zaznaczyć zarówno ci, którzy zbadali wodę oraz ci, którzy podjęli inne inicjatywy na rzecz ochrony wód i oszczędzania wody. Jeśli będziecie powtarzać badania lub podejmować nowe akcje – one również mogą być zaznaczone na mapie i ujęte w jej opisie. Mapa będzie wzbogacana zgodnie z Waszymi możliwościami i pomysłami. Waszą pracę będzie oglądać cała Polska!

Na stronie internetowej programu znajduje się instrukcja jak przeprowadzić proste badanie wód rzeki. Dzięki takim badaniom uczestnicy programu *Zaadoptuj rzekę* mogą zdobyć kompetencje w zakresie prowadzenia monitoringu jakości wód. Wyniki badań skłaniają ich także do poszerzania wiedzy na temat źródeł zanieczyszczeń wód i do rozwijania wrażliwości na środowisko naturalne, którego stan jest uzależniony od naszych codziennych wyborów i przyzwyczajeń.

Wisła w Warszawie – mierzenie się z lososiem. Zdjęcie: Tomek Pikula

Konkursy 9. edycji Zaadoptuj rzekę 2013

Konkurs Zaadoptuj rzekę 2013

Klub Gaja ogłasza ogólnopolski konkurs *Zaadoptuj rzekę* w trzech kategoriach: **1 – najciekawsze działania w zakresie oszczędzania wody; 2 – współpraca i zaangażowanie największej liczby uczestników i podmiotów; 3 – najciekawsze przeprowadzenie działań.** Nagrody dla placówek oświatowych to dofinansowanie wyjazdu edukacyjnego do Fokarium Stacji Morskiej Uniwersytetu Gdańskiego w Helu (wrzesień w 2013 roku). Dla laureatów wśród pozostałych podmiotów (samorządów, instytucji publicznych, firm itp.) nagrodą będą pamiątkowe tablice informacyjne – znaki wodne.

OSZCZĘDZANIE WODY (pierwsza kategoria w konkursie) jest najprostszą i najbardziej rozpowszechnioną formą ochrony wód. Ponieważ ceny wody i jej dostawy są coraz wyższe, Polacy coraz częściej zdają sobie sprawę z tego, że zmniejszanie zużycia wody w gospodarstwie domowym przynosi realne korzyści finansowe. Trudniej zadbać o to w miejscach publicznych, trudniej także zachęcać do takiego postępowania dzieci i młodzież. W jaki sposób na co dzień przypominać i informować o konieczności oszczędzania wody? Może oznaczenia na drzwiach toalet i łazienek lub szkolna gazetka, w której za pomocą komiksu pokażemy drogę wody z rzeki do szkoły, urzędu miasta, biblioteki? Czekamy na Wasze propozycje, ale także sprawozdania i pomysły, promujące oszczędzanie wody, które sprawdziły się w praktyce.

SZEROKA WSPÓŁPRACA (druga kategoria w konkursie) czyli udział partnerów z zewnątrz, który pomoże Wam powiększyć krąg odbiorców Waszych działań, ale także może okazać się inspirujący i atrakcyjny dla Was samych. Być może start w konkursie będzie niepowtarzalną okazją by zobaczyć w jaki sposób wykorzystuje się wodę w dużych przedsiębiorstwach, takich jak np. myjnia autobusów przy miejskim zakładzie komunikacji lub poznać zasady pielęgnacji i podlewania roślin w ogrodzie botanicznym. Wycieczka do takich i innych miejsc, jak np. lokalnej oczyszczalni ścieków, może odbyć się właśnie dzięki nawiązaniu współpracy z ich gospodarzami. A może zobaczycie tam sposoby oszczędzania wody, które będzie można przenieść do Waszej szkoły lub zaproponować Waszej rodzinie?

CIEKAWY DZIAŁANIA (trzecia kategoria w konkursie) sprawia, że poczujecie ogromną satysfakcję z pochwał za Waszą pomysłowość. O tym, żeby nie odkręcać wody w trakcie mycia zębów wiadomo już od dawna, ale czy potraficie uświadomić dorosłym mieszkańcom Waszej miejscowości jak skąpe są zasoby wodne w Polsce lub to, że wkrótce woda może się stać towarem deficytowym? Może te wiadomości będą kanwą happeningu, który przeprowadzicie w centrum miasta? Im bardziej ciekawe działania tym większy i lepszy odbiór społeczny, który w przyszłości zaowocuje mądrymi decyzjami w prywatnym życiu każdego z Waszych widzów. Możecie zmieniać świat wokół siebie więc warto się postarać!

Konkurs *Zaadoptuj rzekę* skierowany jest do placówek oświatowych, samorządów, instytucji, firm i innych zainteresowanych podmiotów. Rozstrzygnięty zostanie osobno wśród placówek oświatowych oraz osobno wśród pozostałych podmiotów. **Warunkiem uczestnictwa jest nadesłanie kart zgłoszenia i sprawozdań do 30 maja 2013.** Więcej na www.zaadoptujrzeka.pl

Konkurs Sztokholm Junior Water Prize

Konkurs Sztokholm Junior Water Prize jest organizowany co roku, w ramach Światowego Tygodnia Wody (World Water Week), od 1997 roku. W ten sposób Międzynarodowy Instytut Wody w Sztokholmie **zachęca młodzież, w wieku 15–20 lat, do tworzenia projektów naukowych dotyczących ochrony wód**, które skupiają się na związanych z tym zagadnieniach lokalnych, regionalnych, państwowych lub globalnych, a także na zagadnieniach naukowych, społecznych lub technologicznych. Co roku w konkursie startuje tysiące uczestników w 30 krajach. Reprezentantem Polski na Sztokholm Junior Water Prize zostanie laureat (zespół), który wygra konkurs w naszym kraju. Konkurs jest wydarzeniem prestiżowym, ponieważ patronuje mu szwedzka Księżniczka Wiktorja, a jego rozstrzygnięcie odbywa się podczas Światowego Tygodnia Wody w Sztokholmie. Warunkiem uczestnictwa w konkursie jest nadesłanie oryginalnej pracy pisemnej, która musi spełniać wymogi na-

Węgorz. Zdjęcie: Jeremiusz Dutkiewicz

ukowe – musi być poparta eksperymentami, statystykami i spójną metodologią. Praca musi także wskazywać, że zaproponowany w niej projekt jest nie tylko teoretyczny, ale można wykorzystać go w praktyce. Dzięki temu uczestnicy mają szansę zaangażować się w proces powstawania prawdziwego projektu naukowego na rzecz ochrony zasobów wodnych.

Regulamin wraz z terminem nadsyłania prac na www.zaadoptujrzeki.pl.

Konkurs Rzeka Roku 2013

Konkurs Rzeka Roku skierowany jest do różnych grup społecznych, aby zainteresować je cennymi przyrodniczo, społecznie, kulturowo rzekami w ich lokalnym środowisku. Celem konkursu jest **wyszukanie w Polsce miejsca nad rzeką, szczególnie istotnego dla przyrody, historii lub kultury danej społeczności lokalnej**. Z nadesłanych zgłoszeń (przyjmowanych od marca do końca maja 2013 roku) kapituła wyłoni 11 finałowych miejsc. Najciekawszą

propozycję wybiorą internauci w plebiscytcie na Rzekę Roku na stronie www.zaadoptujrzeki.pl, przeprowadzonym we wrześniu 2013 roku.

Konkurs będzie okazją do odkrywania w swojej okolicy niezwykłego miejsca nad rzeką; zdobycia wiedzy na jego temat i lepszego rozpoznania środowiska przyrodniczego, historycznego, kulturowego i społecznego. To ciekawy sposób na odkrywanie wartości swojej lokalnej ojczyzny, a także na zwiększenie zainteresowania miejscowej społeczności środowiskiem naturalnym wokół. Dzięki plebiscytowi internetowemu niezwykle miejsca nad polskimi rzekami – zarówno na terenach zurbanizowanych, jak i poza nimi – będą mogli poznać wszyscy Polacy. **Propozycję niezwykłego miejsca nad rzeką – kandydata do tytułu Rzeka Roku 2013 można zgłosić do 30 maja 2013.**

Dodatkowe pytania prosimy kierować do koordynatora projektu, Pawła Grzybowskiego na adres: p.grzybowski@klubgaja.pl.

Więcej informacji o konkursach na www.zaadoptujrzeki.pl

Zimorodek. Zdjęcie: Artur Tabor

Jak zaadoptować rzekę czyli wskazówki i dobre praktyki dla wszystkich

W ciągu ośmiu lat realizacji programu *Zaadoptuj rzekę* jego uczestnicy swoją pracą i zaangażowaniem pokazali, jak twórczo podejść do problemu ochrony wód i oszczędzania wody. Przedstawiamy dobre praktyki, które inspirują do działania – do wycieczek nad akwenty i badania ich wód, poszukiwania przyczyn i źródeł ich zanieczyszczeń oraz poznawania nadbrzeżnej fauny i flory.

Szukajmy ludzi związanych z rzekami – mieszkańców terenów wokół nich, pracowników firm wykorzystujących wodę, naukowców i miłośników. Nie zapominajmy, że woda, rzeczne głębiny, lustra jezior, morze i zatoki zawsze inspirowały artystów.

Widawa w Namysłowie

Zróbmy to krok po kroku

1. KROK – WYBÓR RZEKI LUB INNEGO AKWENU.

Poszukajcie rzeki, stawu, jeziora czy innego akwenu w swojej okolicy. Przed rozpoczęciem działań, dowiedzcie się, kto jest za nie odpowiedzialny i kto jest ich właścicielem. Warto skontaktować się z urzędem gminy lub miasta. Jeśli w Waszej okolicy nie ma rzeki, WODA może być tematem wielu ciekawych działań poświęconych jej oszczędzaniu w miejscu, w którym najczęściej z niej korzystacie – w domu i w szkole. A może w Waszej okolicy znajduje się źródło – zaadoptujcie je!

2. KROK – PLAN DZIAŁAŃ.

Zbierzcie jak najwięcej informacji o wybranym akwenu, jego położeniu czy historii, poszukajcie starych legend i opowieści. Jeśli w Waszej okolicy znajduje się bezimienny potok lub staw, to dobra okazja, by nadać mu nazwę i zaopiekować się nim. Planując działania musicie określić swoje realne możliwości, ale także zainteresowania. Kto będzie Waszym sprzymierzeńcem? Im więcej osób zainteresuje się wybranymi przez Was akwenami, pozna ich wartości przyrodnicze, kulturowe i społeczne, tym lepiej dla przyrody oraz dla Was – lokalnych inicjatorów programu *Zaadoptuj rzekę*.

3. KROK – BEZPIECZEŃSTWO.

Pamiętajcie – czasem nawet małe strumyki mogą być niebezpieczne! Zachowujcie ostrożność, nie ulegajcie brawurze: trzymajcie się razem i zawsze w pobliżu osoby dorosłej – bez jej pozwolenia nie wolno Wam wchodzić do wody lub stawać na brzegu w niebezpiecznym miejscu. Nie pijcie wody, jeżeli nie jesteście pewni, że jest czysta. Ponad wszystko, bądźcie ostrożni!

4. KROK – START W ŚWIATOWY DZIEŃ WODY.

Światowy Dzień Wody to dobra okazja, aby zainaugurować działania na rzecz adopcji wybranego akwenu, zorganizować happening np. **Kolejka po wodę**, przeprowadzić lekcje, pogadanki, kampanie informacyjne na temat wody. To początek wiosny więc przy sprzyjającej pogodzie warto wybrać się na wycieczkę nad rzekę, posprzątać jej brzegi, dokonać pierwszych pomiarów wody, a przy okazji poszukać oznak budzącej się do życia przyrody. Rozpoznamy rzekę i jej okolice.

5. KROK – OPIEKA NAD RZEKĄ.

Pamiętajcie o zaadoptowanej rzece, opiekujcie się nią i kontynuujcie swoje działania. Odwiedzajcie Waszą rzekę, monitorujcie jakość jej

Sowlina w Limanowej – Starosta Powiatu Limanowskiego bada wodę

wody, obserwujcie życie roślin i zwierząt bytujących wokół niej. Spotykajcie się z ludźmi, którzy mogą opowiedzieć o niej ciekawe historie. Na co dzień oszczędzajcie wodę. Róbcie notatki, zdjęcia i filmy.

6. KROK – AKT ADOPCJI.

To wydarzenie to niezwykle moment. Uroczyste spotkanie z okazji adopcji rzeki najlepiej zorganizować tam gdzie znajduje się wybrana rzeka lub inny akwen. Uroczystość może być okazją do nagłośnienia sytuacji w jakiej znajduje się wybrana przez Was rzeka, dlatego warto tam zaprosić rodziców, partnerów, władze lokalne, dziennikarzy i mieszkańców.

7. KROK – BĄDŹCIE DUMNI ZE SWOJEGO DZIAŁANIA.

Odnotujcie swoje działania na specjalnej interaktywnej mapie Polski na www.zaadoptujrzeke.pl. Warto podzielić się zdobytym doświadczeniem i pomysłami. Zaprezentujcie swoją pracę na forum szkoły czy miejscowości. Przyślijcie do nas sprawozdanie i zdjęcia z przeprowadzonych przez Was działań. **Wszystkie sprawozdania nadesłane do Klubu Gaja, do końca maja 2013, wezmą udział w konkursie *Zaadoptuj rzekę 2013***. Czekamy na Wasze raporty!

wody w przeciętnym gospodarstwie domowym oraz zapoznano się ze sposobami oszczędzania wody. W ramach współpracy z Publicznym Przedszkolem Nr 2 w Głuchołazach uczniowie przygotowali inscenizację *Mali strażnicy przyrody*.

Przedszkole nr 1 w Miasteczku Śląskim zorganizowało obchody Światowego Dnia Wody. Wszystkie dzieci ubrane na niebiesko spotkały się w sali udekorowanej na błękitno, by razem przeprowadzać badania i eksperymenty. **Doświadczenie jak powstaje para wodna**, konkurs na bieg z kubkiem wody w ręce oraz wręczenie odznaki *Przyjaciela wody* pomogły zainteresować dzieci wodą jako zjawiskiem, bogactwem natury i niezbędnym warunkiem każdego życia. Wraz z nauczycielami dzieci otoczyły opieką pobliski zbiornik wodny o nazwie Zandka.

O roli rzek w osadnictwie rozmawiano w Zespole Szkół w Stawiszynie. **Temat rzek pojawił się niemal na każdym przedmiocie**. Nawet na matematyce, gdzie liczone objętości akwarium i basenu. Uczniowie zaopiekowali się rzeką Bawół.

Szukajmy wiedzy o rzekach Badajmy je

Adoptując rzekę sprawmy by przestała być anonimowym miejscem lecz docenianym przez mieszkańców źródłem wody dla nich, zwierząt i całej przyrody. Odkrywajmy jej związki z kulturą, historią i społeczeństwem miejscowości, przez którą przepływa. Uczmy się nowych wiadomości o wodzie i jej ogromnym wpływie na nasze życie.

Tajemnice rzeki możemy poznawać na niemal wszystkich przedmiotach szkolnych – od poezji po obliczenia matematyczne! Dzieci mogą zostać autorami planów nowych ścieżek dydaktycznych wokół zaadoptowanych zbiorników. Starsi uczniowie mogą systematycznie badać wody wybranych akwenów, ale także tereny wokół nich.

Budowa cząsteczki wody, właściwości fizyko-chemiczne wody, obieg wody w przyrodzie – to tematy, które stanowiły punkt wyjścia dla uczniów Gimnazjum nr 2 w Głuchołazach. Wykonano znaczki *Oszczędzaj wodę* i umieszczono je w szkolnych toaletach. Dokonano pomiarów i analizy zużycia

Szczerberka w Przebrodzie

Kłodawka w Łęgowie

Punkt Przedszkolny *Chaberek* we Wrocławiu otoczył opieką rzekę Ślężę. Dzieci rozpoznawały różnice pomiędzy chorą, a zdrową rzeką, rozwiązywały zagadki i wysłuchały wiersza Joanny Papuzińskiej *Chora rzeka*. Staraly się także **wyciągać wnioski z określonych zapachów wody i odróżniać kolory wody** w zależności od jej pochodzenia.

W Przedszkolu w Rybarzowicach dzieci obserwując doświadczenie z gorącą wodą, dowiedziały się **skąd się bierze deszcz**. Sprawdzały co w wodzie pływa, a co tonie i dlaczego tak jest. Rozwiązując zagadki obrazkowe, poznały niektóre zawody i rzemiosła, które mają styczność z wodą.

Plany Przedszkola nr 5 w Tomaszowie Mazowieckim pokrzyżowała powódź. Mimo to, dzieci wraz z nauczycielkami udały się nad rzekę Pilicę, by **przyjrzeć się szkodom jakie powstały po wystąpieniu rzeki z koryta**. Dzieci przekazały swoje wrażenia w formie plastycznej. Temat brzmiał: *Zagrożenie jakie niesie woda*.

Rzeka Zimnica doczekała się opieki i troski od uczniów Gimnazjum Salezjańskiego w Lublinie. Szkoła **opracowała prezentację na temat historii rzeki, jej geografii i otoczenia przyrodniczego**, a także bieżących działań związanych z powodzią.

Jak co roku do programu *Zaadoptuj rzekę* przystąpiło Gimnazjum nr 2 w Gliwicach. Wybraną rzeką jest Wójtowianka, która płynie przez Wilcze Doły. **Uczniowie opracowali ścieżkę dydaktyczną wokół niej**, wykorzystywanej podczas lekcji biologii. Co roku porządkowany jest właśnie ten teren.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Piekarach Śląskich – **zinventoryzowała fragment rzeki** Brynicy przy wykorzystaniu map

topograficznych i materiałów Piekarskiego Stowarzyszenia Przyrodników. Uczniowie zlikwidowali dzikie wysypiska śmieci, prawdopodobnie tworzone przez użytkowników pobliskich działek.

Gimnazjum nr 4 w Warszawie **posługując się metodami szkolnego monitoringu wody** uzyskało wiele opracowań uczniów na temat rzek, potoków i zbiorników wodnych w okolicy. To m.in. reportaże i opisy na podstawie analizy wody z Wisły i parkowego jeziora Morskie Oko oraz analiza pisemna sytuacji doliny potoku Służewieckiego i jeziora Czerniakowskiego. Z okazji Światowego Dnia Wody zorganizowano zajęcia w stacji uzdatniania wody.

Gimnazjum nr 8 we Wrocławiu zajęło się fragmentem rzeki Odry. Po **wielokrotnych wycieczkach badawczych** nad rzeką (geograficznych i biologicznych) połączonych ze zbórką stale pojawiających się śmieci, uczniowie zrozumieli jak ważną rolę odgrywa każdy z nich w ochronie środowiska.

Już nowe pokolenie młodych z Gimnazjum nr 8 we Wrocławiu sprawuje opiekę nad rzeką Odrą. **Ubrane w białe fartuchy uczennice skrupulatnie badały parametry wody**. Potrzebne było także sprzątanie. Po wakacjach śmieci, przy wybranym fragmencie rzeki, nazbierało się niestety sporo.

Zespół Szkół Zawodowych w Dynowie jako realizację programu wybrał m.in. **zajęcia terenowe w oczyszczalni ścieków**. W ten sposób udało się pokazać młodym ludziom problem zanieczyszczeń lokalnych wód odpadami komunalnymi.

Uczniowie koła ekologicznego Gimnazjum nr 7 w Tomaszowie Mazowieckim zaadoptowali rzekę Pilicę. Jej tereny wchodzi w skład sąsiadujących ze sobą Parków Krajobrazowych: Sule-

Dzierżęcinka w Koszalinie

Odra w Grzegorzowicach

Raki. Zdjęcie: Jeremiusz Dutkiewicz

jowskiego i Spalskiego. Rokrocznie gimnazjaliści porządkują teren wokół rzeki. **Młodzież przez cały rok szkolny śledziła stan rzeki, prowadziła badania czystości wody oraz poznawała środowisko naturalne i historię, i ludzi z nią związanych.** Zbierane są artykuły z prasy lokalnej jak i ogólnokrajowej dotyczące problemów gospodarki wodnej.

Szkoła Podstawowa nr 2 w Oleśnicy rozpoczęła działania od poznania zasobów wodnych rzeki Oleśnicy. W tym celu **wykorzystano plan miasta, poszukując zbiorników wodnych na terenie miejscowości.** Okazało się, że rzeka jest dopływem rzeki Widawy, a Widawa Odry. Dbając o czystość Oleśnicy szkoła dba także o czystość Bałtyku.

W Szkole Podstawowej nr 21 w Sosnowcu, w ramach Światowego Dnia Wody uczniowie zapoznali się z florą i fauną rzek płynących na terenie Sosnowca. Cała szkoła wybrała się w rejon Trójkąta Trzech Cesarzy, gdzie **pobrano próbki wody i zbadano je na zawartość azotynów oraz przebadano ich odczyn kwasowości pH.** Uczniowie przekonali się, że woda w Czarnej Przemszy zawiera nieco więcej azotynów – barwa wody była nieco ciemniejsza niż woda pobrana z Białej Przemszy.

Uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Ozimku twórczo współpracowali w grupach, **aktywnie uczestniczyli w cyklu lekcji poświęconych tematyce ekologicznej.** Odbyli pieszą wycieczkę nad rzekę Panew i sprząkali jej brzegi, dokumentowali spostrzeżenia dotyczące jej ogólnej charakterystyki, czystości, a także flory i fauny występującej w jej okolicy.

W Szkole Podstawowej przy Zespole Szkół nr 5 w Bełku *Zaadoptuj rzekę* jest projektem znanym już od kilku lat. Podejmowane są działania na rzecz lokalnej rzeki Bierawki, m.in. **badano stopień nachylenia, ukształtowanie, regulację i wilgotność gleby na brzegach rzeki.**

Wrażliwość dzieci na piękno otaczającej natury zachęciła, aby po raz czwarty wziąć udział w akcji *Zaadoptuj rzekę* Przedszkole nr 2 w Jeleśni. **Dzieci zbudowały przedszkolną mini oczyszczalnię ścieków,** poznały nazwy rzek i potoków przepływających przez ich miejscowość, na mapie zazaczyły ich źródła oraz śledziły ich bieg aż do ujścia. Wraz z nauczycielami po raz kolejny uwalniały od śmieci rzekę Koszarawę.

Rega w Nowielicach – Big Jump 2010

Bądźmy ciągle blisko rzek Opiekujmy się nimi

Adoptując rzekę przyjmujemy na siebie rolę opiekuna, który stara się systematycznie jej doglądać. Wycieczki nad rzekę podejmowane są z okazji różnych przedsięwzięć od potrzeby pobrania próbek wody do badania po sprzątnięcie jej zaśmieczanych brzegów. To najprostsze formy osvajania się z rzeką. Czasem zbiorniki są brudne i brzydkie, więc czeka nas trudna przyjaźń! Jeśli nie możemy odwiedzać rzeki w naturze szukajmy jej „śladów” w naszym najbliższym otoczeniu. Jest ich wiele!

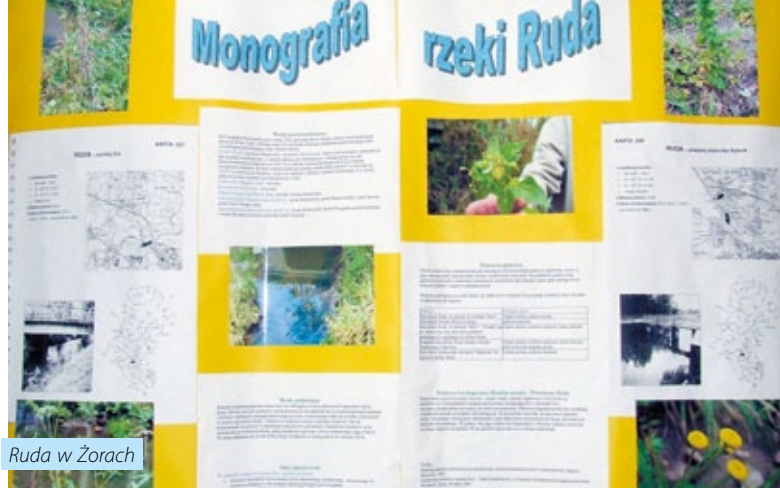
Tereny wokół rzeki można wykorzystać jako miejsce do rekreacji i zabaw, podczas których będziemy propagować właściwe i bezpieczne zachowanie nad wodą. Jak dokładnie wygląda dolina, w której płynie adoptowany przez nas strumień, potok lub rzeka wiernie odda makietą wykonana, na przykład, z naturalnych elementów znalezionych właśnie nad wodą. Możemy także przygotować schemat, który wyjaśni jak woda z rzeki trafia do szkolnych lub domowych łaźni. Wówczas uczniom

łatwiej będzie zrozumieć, że kolorowe znaczki nad umywalkami, wzywające do oszczędzania wody, dotyczą pośrednio ochrony przyrody, w tym rzeki.

Szkoła Podstawowa nr 1 w Kłobucku przeprowadziła zajęcia terenowe nad rzeką Białą Okszą. Wybrany odcinek nazwano Kłobuczanką. W ramach czynnej edukacji zaplanowano sprzątnięcie brzegów rzeki, badanie jakości wody, zajęcia plastyczne, **poszukiwanie starych fotografii rzeki i układanie krzyżówek**. Światowy Dzień Wody uczczono wycieczką do oczyszczalni ścieków.

Spółka Troton z Ząbrowa nawiązała współpracę z Klubem Gaja w 2005 r. Przystąpiła do programu i zaadoptowała rzekę Parsętę, koordynując działania w ramach *Porozumienia dla Parsęty*, podpisanego przez 10 sygnatariuszy. Co roku firma organizuje **dla społeczności lokalnej piknik i wielkie sprzątnięcie rzeki**. Podczas jednej ze wspólnych zabaw nad rzeką Klub Gaja przygotował happening *Życzenia dla rzeki nad Parsętą*. Swoje życzenia pisali mieszkańcy, wędkarze, pracownicy firmy, samorządowcy, m.in. prezydent Kłobrzegu.

Pochód dzieci wraz z opiekunami, rozdając kwiaty i logo imprezy przechodniom i urzędom, zaznaczył Światowy Dzień Wody w Ujeździe. Uczestnikami pochodu byli podopieczni Przedszkola Samorządowego w Ujeździe, które zajmuje się rzeką Piasecznicą. **Adopcja została podkreślona oficjalną tablicą umieszczoną w pobliżu rzeki.** Dwa miesiące później wzdłuż Piasecznicy zorganizowano rajd dla dzieci i ich rodziców. Na trasie ustalono zadania konkursowe, m.in. puzzle z widokiem płynącej rzeki i badanie czystości wody.

Grupa inicjatywna *Modraszki* w Częstochowie zorganizowała szereg zajęć wokół rzeki Warty. Do wspólnej zabawy i pracy zaproszono młodzież z Częstochowy i okolic. Dzięki rajdom po ścieżkach edukacyjnych oraz spotkaniom ze specjalistami i pasjonatami uczniowie lepiej poznali swoje miejsce zamieszkania. Celem eko-patrolu w dolinie Warty było likwidowanie dzikich wysypisk przy rzece. Aby dodatkowo promować to miejsce młodzież tworzyła gazetki ścienne w swoich szkołach i placówkach. Wydano także folder informacyjny o Warcie. Podsumowaniem projektu było **wielkie sprzężanie doliny połączone z zabawą – występami i przejażdżkami konnymi.**

Przedszkole nr 7 w Gorzowie Wielkopolskim edukuje dzieci i rodziców poprzez stronę internetową, na której zamieszczane są wiadomości z zakresu ekologii. Dzieci poznawały różne aspekty wykorzystania wody, nawet **zwiedzając kotłownię we własnej placówce oraz myjnię samochodową przy Miejskim Zakładzie Komunikacji.**

Czarna Wielka to nazwa rzeki, której postanowili patronować uczniowie Szkoły Podstawowej w Czernej. Studiowanie mapy pomogło dzieciom w ustaleniu źródła i ujścia rzeki oraz w obliczeniu jej długości. Uczniowie **wykonali model rzeki, głównie z materiałów naturalnych.** Nie zabrakło także wycieczki nad Czerną Wielką.

Gimnazjum nr 2 w Bielsku Podlaskim otoczyło opieką rzeki Białą i Lubkę. Zaplanowane zadania obejmowały obserwację brzegów rzeki, pomiar temperatury wody, pobranie próbek wody rzecznej i badanie jej właściwości fizyko-chemicznych. W szkole przeprowadzono lekcje tematyczne o znaczeniu rzek dla ludzi i zwierząt, o oszczędzaniu wody. Dodatkowym efektem było **wykonanie broszurek i naklejek zachęcających do poszanowania wody w szkole i w domu.**

W Przedszkolu nr 127 w Warszawie **dzieci wysłuchały dźwięków związanych z odgłosami wody** i badały rozpuszczalność substancji w wodzie. Obserwowały doświadczenie obrazujące wycieki szkodliwych substancji i mycie samochodów nad rzeką. Następnie wykonały prosty filtr i próbowały ją oczyścić.

Podopieczni Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Bobolicach ochroną objęli rzekę Chociel. Wyprawa ze strażnikiem leśnym Nadleśnictwa Bobolice do źródeł Chocieli przyniosła wiele wrażeń. Młodzież **obserwowała zmieniające się podłoże koryta i nurtu** (od podmokłego rozlewiska do strumyczka, strumienia i rzeki). Wykonano dokumentację fotograficzną roślinności i posprzątało śmieci.

Miejskie Przedszkole nr 4 w Katowicach troskliwie zajęło się rzeczką Ślepiotką. Dzieci **poznały jej historię, źródła i bieg koryta**, podczas cyklu zajęć na temat ochrony wód powierzchniowych. Wspólnie wymyślono hasło: Bądź przyjacielem przyrody i nie zaśmiecaj wody.

W Jastrzębiu Zdroju Zespół Szkół Specjalnych przy Szpitalu Rehabilitacyjnym dla Dzieci uczniowie projektowali nalepki zachęcające do oszczędzania wody. Rozmieszczono je potem w odpowiednich miejscach w szpitalu. Przeprowadzono również zajęcia, na których **omówiono układ kanalizacyjny i wodociągowy w gospodarstwie domowym**.

Trzy wycieczki nad rzekę Białkę zorganizowano dla uczniów Szkoły Podstawowej w Zdowie. Obserwowali krajobraz rzeki, barwę jej wód i szybkość przepływu, rozpoznawali nazwy roślinności nad wodą i gatunki zwierząt żyjących w wodzie, pobierali próbki wody. Dodatkowo **omówiono z dziećmi zasady bezpieczeństwa nad rzeką**.

W Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Sosnowcu na dzień wiosny świętowano wraz z Światowym Dniem Wody. Uczniowie zorganizowali **charytatywny kiermasz, na którym zakupić można było ciasta oraz wodę** z naturalnymi sokami. W trakcie trwania kiermaszu rozdawane były ulotki na temat racjonalnego wykorzystywania wody.

Idea adopcji rzeki zainteresowała Przedszkole nr 2 w Szklarskiej Porębie. Dzieci wybrały sobie rzekę Kamienną w pobliżu przedszkola. 22 marca kiedy tradycyjnie witano wiosnę, wzdłuż

rzeki zrobiono uroczysty obchód z marzanną. **Kukła powędrowała do pojemnika ekologicznego zamiast do rzeki**, by nie zanieczyszczać jej wód.

Szkoła Podstawowa nr 20 w Gliwicach zajęła się strumieniem Doa, który ma ciekawą nazwę i wydawał się tajemniczy. Ma tylko 4 km długości więc uczniowie mogli go **zobaczyć od początku do końca!**

Drugi raz w programie bierze udział Przedszkole nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej. Dzięki temu dzieci potrafią wymienić sposoby wykorzystania wody w codziennym życiu, dostrzegają potrzebę ochrony zbiorników wodnych; oszczędnie gospodarują wodą i zachęcają do tego innych. Odwiedziły też **Pijalnię Wód Mineralnych w Parku Zdrojowym** w Dusznikach Zdroju.

Uczniowie Zespołu Szkół Specjalnych nr 9 w Jastrzębiu Zdroju wzięli udział w wycieczce do Centrum Edukacji Ekologicznej, które mieści się **w Oczyszczalni Ścieków Jastrzębie – Ruptawa**. Tu mogli skorzystać z prezentacji makiet ukazujących, np. obieg wody w przyrodzie, zużycie wody w domu jednorodzinnym i pracę stacji uzdatniania wody.

W Przedszkolu *Słoneczna Kraina* w Łęgowie program *Zaadoptuj rzekę* został zainaugurowany Pierwszego Dnia Wiosny. Stał się on okazją do pierwszej wspólnej wyprawy nad rzekę Kłodawkę. **Wyprawa przybrała charakter odkrywczego patrolu ekologicznego**, bo rzeka położona jest w pobliżu zaniedbanego, pięknego starego parku.

Jastrząb. Zdjęcie: Artur Tabor

Dostrzeżmy życie nad rzeką Chrońmy rośliny i zwierzęta

Adoptując rzekę pomagamy przyrodzie i zwierzętom, które zamieszkują jej wody i tereny wokół. Jeśli rzeka będzie czysta, drożna i zadbana będzie idealnym miejscem dla zwierząt, roślin i dla ludzi, którzy chętnie szukają tu odpoczynku. Doliny rzeczne to ostatnie korytarze ekologiczne – miejsca gdzie na przestrzeni wielu kilometrów zwierzęta mogą swobodnie się przemieszczać.

Nasze działanie możemy rozpocząć od systematycznej obserwacji zwierząt żyjących nad rzeką do poszukiwań wiadomości na temat ich nazw i cech charakterystycznych. Podobnymi działaniami możemy także objąć nadbrzeżne rośliny. Warto zastanowić się jakie zanieczyszczenia są dla nich szkodliwe, a może nawet odkryć ich źródła. Jeśli uda nam się ustalić stanowisko rzadkiej rośliny – zgłoszmy ją do lokalnego wydziału ochrony środowiska.

Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2 w Elblągu zajął się rzeką Kumielą. Młodzi dowiedzieli się o jej położeniu, historii,

znaczeniu przyrodniczym i gospodarczym dla Elbląga. Podczas zajęć terenowych wychowankowie mogli **zapoznać się z różnorodnością biologiczną rzeki** i posprzątać jej brzegi. O działaniach informowano lokalne portale.

Przedszkole w Zambrowie położone jest niedaleko parku, obok którego przepływa Jabłonka, tą rzekę wybrano do adopcji. W czasie wypraw dzieci **obserwują rośliny i zwierzęta żyjące nad rzeką. Zapoznają się z ich wyglądem i nazewnictwem.**

Łososina w Wólce Kludzkiej

Program *Zaadoptuj rzekę* był doskonałą okazją, aby zastanowić się nad tym jak wpływamy na otaczającą nas przyrodę – tak twierdzą uczniowie i nauczyciele Gimnazjum nr 9 w Rzeszowie. Z okazji Światowego Dnia Wody posprzątno brzegi zaadoptowanej rzeki Wisłok, a **grupa młodych ornitologów rozpoczęła cotygodniowe obserwacje ptaków zamieszkujących obszary wokół rzeki**. O ptakach tych pamięta się także zimą – dokarmiając je.

Stawy na Osiedlu Tysiąclecia sprawiły, że współpraca połączyła Koło Ekologiczne ze Szkoły Podstawowej nr 20, Miejski Dom Kultury oraz dzieci niepełnosprawne i upośledzone ze Stowarzyszenia Szansa w Katowicach. **Najbardziej zaskakującym, po zaadoptowaniu jednego ze stawów, okazało się gniazdowanie na tym obszarze remiza**. To niewielki ptak zbliżony wielkością do sikory, który występuje niemal wyłącznie w dolinach rzek i nad zbiornikami otoczonymi gęsto drzewami.

Szkoła Podstawowa nr 30 w Olsztynie zajęła się stawem przy ul. Jeziolowicza. Służy on okolicznym mieszkańcom jako miejsce spacerów, ale i śmietnik, mimo, że **w tym obszarze występuje wiele unikalnych roślin i zwierząt**. Uczniowie wraz z nauczycielami posprzątnęli również brzegi rzeki Łyny.

Koło ekologiczne ze Szkoły Podstawowej nr 17 w Chorzowie zaopiekowało się stawem przy ul. Łągiewnickiej w pobliżu ogródków działkowych. Dzieci regularnie uczestniczą w zajęciach w plenerze w pobliżu stawu. Mogą poznawać **gatunki roślin porastających brzeg zbiornika i gatunki zwierząt, których siedliska związane są ze środowiskiem wodnym**.

Celem działań edukacyjnych Szkoły Podstawowej w Pachach było poznanie rzeki Białki. Odbyły się piesze wycieczki i zajęcia w terenie. Zadaniem uczniów było **poznanie flory i fauny na podstawie atlasów**. Uczniowie robili zdjęcia, a chętni przygotowali prezentacje, które będą wykorzystywane na lekcjach przyrody.

Szkoła Podstawowa w Dubeninkach zaopiekowała się odcinkiem rzeki Bludzianki. By sprawdzić stan rzeki i czystość jej koryta zorganizowano wodny patrol. Poprzez swoje zainteresowanie młodzi ludzie chcą uświadomić lokalnej społeczności, że **zanieczyszczanie wody prowadzi do śmierci ryb i innych zwierząt wodnych, a także roślin**. Nad jeziorem Ostrówek, również adoptowanym, uczniowie odwiedzili ścieżkę edukacyjną *Rechoł* poświęconą płazom.

Dwa stawy Port zostały zaadoptowane przez Gimnazjum nr 1 w Bieruniu. Nad zbiornikami przeprowadzono zajęcia terenowe i wywiad z wędkarzem. Uczniowie wykonali albumy dokumentujące poczynione obserwacje, a do urzędu miasta **zgłoszono stanowisko rzadkiej paproci wodnej Salwinii pływającej, którą odkryto na zaadoptowanych stawach**. W szkole opracowano program oszczędzania wody, który m.in. zakładał powołanie eko-patroli kontrolujących stan kranów i spłuczek w szkolnych toaletach.

Zespół Szkół w Starych Bogaczowicach wybrał rzekę Strzegomkę. Gimnazjaliści wzięli udział w zajęciach terenowych prowadzonych przez nauczycieli przyrody, geografii, a także leśnika i ekologę. Zbierano rośliny, dokumentowano występowanie zwierząt. Wokół Strzegomki **nie odnaleziono pomników przyrody, ale postanowiono opisać inne równie**

Żurawie. Zdjęcie: Artur Tabor

stare drzewa. Po raz piąty w szkole przeprowadzono także interdyscyplinarny konkurs *Woda jest życiem*.

Salwinia Ekoklub przy Stowarzyszeniu Miłośników Nowego Dworu Gdańskiego Klub Nowodworski zorganizował pierwszy w Polsce **bioblitz rzeczny czyli zawody w badaniu bioróżnorodności**. Miejscem była rzeka Tuga. Pracowały następujące zespoły badawcze: nietoperzy i małych ssaków; roślin; zwierząt bezkręgowych; ptaków.

Przedszkole Miejskie nr 13 w Gorzowie Wielkopolskim otoczyło troską rzekę Wartę, która przepływa przez miasto i znajduje się w bliskiej odległości od przedszkola. Zajęcia zaczęły się od sprzątnięcia brzegów. Potem **przedszkolaki zaopatrzone w lupy, lornetki i aparaty fotograficzne obserwowały roślinność i zwierzęta**, które żyją w rzece i jej sąsiedztwie. Podsumowaniem było wspólne wykonanie ekologicznych plakatów i rozwieszenie ich w przedszkolu.

Szkoła Podstawowa nr 3 w Tarnobrzegu zajęła się kanałem odpływowym Wisły. Wycieczki nad zaadoptowany zbiornik, sprzątnięcie brzegów kanału, lekcje związane z obserwacją

wody, **zbieranie roślin do uczniowskich zielników** – wszystko to sprawiło, że rzeka przestała być anonimowa.

W Lublińcu Przedszkole nr 6 zaangażowało dzieci w wycieczki wzdłuż zalewu, połączone ze zbieraniem śmieci oraz w **systematyczne dokarmianie żyjących przy zbiorniku ptaków**.

Przedszkole w Bystrej, które od kilku lat bierze udział w programie, opiekuje się rzeką Białą. Podczas zajęć i systematycznie prowadzonych w grupach zabawach badawczych przedszkolaki zostały zapoznane z cyklem krążenia wody w przyrodzie, **jej wpływem na życie ludzi roślin i zwierząt**. Tradycją przedszkola jest obchodzenie pierwszego dnia wiosny, który łączy się ze Światowym Dniem Wody. Marzanna wraca z dziećmi do przedszkola, bo wiedzą, że nie można zanieczyszczać wody.

Uczniowie i nauczyciele Szkoły Podstawowej w Zabrze akcją pod hasłem *Grzybowiska, wodna przygoda!* rozpoczęli zajęciami terenowymi. **Oznaczyli rośliny i zwierzęta**, przygotowali materiał zdjęciowy oraz zbierali próbki do dalszych badań. Przy okazji oczyszczono badany teren ze śmieci.

Wisła. Zdjęcie: Artur Tabor

Uczniowie Zespołu Szkół nr 3 w Zabrze zaopiekowali się fragmentem rzeki Bytomki. W Światowym Dniu Wody na szkolnym korytarzu zostały pokazane **plakaty z gatunkami ryb zagrożonych wyginieciem**. Jedna z uczennic wykonała ciekawą zdjęcie dokumentujące walory rzeki w scenarii jesiennej.

Uczniowie Zespołu Szkół nr 1 w Strykowie o programie *Zaadoptuj rzekę* po raz pierwszy usłyszeli w audycji radiowej. O szczegółach przeczytali w Internecie. Kiedy w spisie adoptowanych dotychczas rzek nie znaleźli Moszczenicy, postanowili od razu działać. Najpierw był spacer i zdjęcia, potem sprzątanie, niestety **odnaleziono także martwe zwierzęta**. Po zawiadomieniu o tym burmistrza Strykowa reakcja była natychmiastowa i tereny zostały wysprzątane.

Miejskie Przedszkole nr 2 w Chodzieży zorganizowało *Święto Rzeki*. Dzieci wystąpiły z piosenkami i inscenizacjami o tematyce ekologicznej, tańczyły przebrane za ryby w towarzystwie specjalnego gościa Neptuna, **rysowały i wycinały ryby, które zostały wpuszczone do symbolicznej rzeki**. Wszystko działo się w sali zamienionej w morską toń.

Bug. Zdjęcie: Artur Tabor

Parsęta w Ząbrowie

Nie pozwólmy zaśmiecać rzek Szanujmy wodę

Adoptując rzekę pomagamy przyrodzie – roślinom, zwierzętom i wszystkim organizmom żywym, które znajdują się w jej nurtach i w jej dolinie. Zanieczyszczone rzeki to zanieczyszczone środowisko i brudna woda. Razem możemy to zmienić.

Czasem zabrudzony potok płynie wzdłuż naszej drogi do szkoły. Z niechęcią odwracamy wzrok od rzeki pełnej śmieci na obrzeżach naszej miejscowości. Bądźmy pierwszymi, którzy postąpią inaczej: zróbmy nad rzeką szkolne zajęcia, a przy okazji uprzątnijmy jej brzegi. Z pobieranych śmieci można zrobić zabawne rzeźby będące przestrogą dla tych, którzy nad rzekami śmiecą.

Uczniów Gimnazjum z Warty poruszył **przykry widok odpadów koło rzeki mijanych codziennie** w drodze do szkoły. W sprzątanii pomogli rodzice, a odcinek wybrany do adopcji to rzeka Warta w okolicach mostu na trasie Warta – Rossoszyca.

Wspólnie z dziećmi ze świetlicy Dziupła Towarzystwo Przyjaciół Bugu w Białej Podlaskiej zorganizowało wielkie sprzątnię rzeki Krzny. **Wybrano najbardziej uczęszczany i najbardziej zanieczyszczony odcinek rzeki.** Dzieci spełnione i szczęśliwe, że przyczyniły się do poprawy stanu środowiska i czystości wód z rumieńcami na twarzach dumnie spoglądały na górę śmieci. Zebrano ich całą tonę!

Gimnazjaliści z Kryłowa **od pięciu lat sprzątają brzegi** rzeki Bug, wspierani przez Straż Graniczną i Urząd Gminy w Mirczu. W każdej klasie prowadzono także zajęcia nt. działań związanych z oszczędnym korzystaniem z wody i symulacje sposobów jej oszczędnego użytkowania. Każdy mógł zorientować się jak marnotrawiona jest woda w jego najbliższym otoczeniu.

Odcinek rzeki Głomi stał się celem pracy Szkoły Podstawowej nr 1 w Złotowie. Rzeka łączy ze sobą jeziora Miejskie i Baba, cenne przyrodniczo i znikające z powierzchni. Jest **wstydlwym zaśmieconym miejscem w najbliższym otoczeniu miasta**, dlatego pierwszym działaniem było posprzątnię jej brzegów. W ciągu godziny zebrano 20 worków śmieci. Z okazji jubileuszu 65-lecia placówka podpisała pakt na rzecz rze-

ki Głomi aż z dziewięcioma partnerami. Ten niecodzienny gest z okazji jubileuszu odnotowała prasa.

Gimnazjum w Sosnowcu **oczyściło strumień wzdłuż ulicy Szkolnej**. W akcję zaangażowali się uczniowie klasy 3a. Wrócili ubłoceni i w przemoczonych butach, ale z satysfakcją po dobrze wykonanej pracy.

Szkoła Podstawowa nr 5 w Jeleniej Górze w swoim pobliżu ma lasy, łąki oraz rzekę Bóbr. Zaopiekowano się jej fragmentem – od mostu w Dąbrowicy do mostu w dzielnicy Grabarów. Rozpoczęto systematyczną obserwację rzeki i poszukiwanie wszelkich informacji na jej temat. Podczas wycieczki nad rzeką dzieci odkryły z przykrością, że niestety nie ma w niej ryb. Dlatego **badania czystości wód połączone z akcją sprzątnięcia brzegów**, a także redakcją gazetki ściennej temu poświęconej. Tu znalazły się własne prace plastyczne i literackie uczniów oraz mapka całej rzeki.

Rzeka Rudka może liczyć na opiekę Przedszkola nr 1 w Kuźni Raciborskiej. Dzieci były **zdumione ilością śmieci** przy rzece. Racjonalnego korzystania z wody i podstawowych

zasad ochrony wód powierzchniowych uczyły się, po prostu, w przedszkolnej łazience przy kranie.

Kółko ekologiczno-przyrodnicze Szkoły Podstawowej nr 16 w Rybniku objęło opieką i swoimi badaniami potok Boguszowicki. **O zachowanie czystości wokół rzeki uczniowie dbali przez cały rok szkolny**. W marcu przygotowano apel szkolny poświęcony Światowemu Dniu Wody. Na apelu poruszono zagadnienia związane ze znaczeniem wody w przyrodzie i życiu człowieka oraz zwrócono uwagę na zagrożenia środowiska wodnego i potrzebę oszczędzania wody.

Dzieci z Miejskiego Przedszkola nr 1 w Wysokiem Mazowieckiem poznały, w jaki sposób woda dociera do domu i dzięki jakim urządzeniom płynie w kranie czysta i ciepła. Wybrano się na wycieczkę nad rzekę Brok i **zredagowano list – prośbę od rzeki do dzieci, aby nie wyrzucały do niej śmieci** kiedy codziennie przekraczają ją w drodze do szkoły. Rodzicom i sąsiadom wychowankowie postanowili przekazać, aby oni nie wylewali do rzeki nieczystości z gospodarstw domowych. Alarmujący wyraz artystyczny oddały dzieci w swoich pracach na temat *Rzeka woła o pomoc*.

Wójtowianka w Gliwicach

Reda w Wejcherowie – spływ kajakowy.

Popłynijmy rzeką wśród ludzi Współpracujmy

Adoptując rzekę stajemy się jej ambasadorem w naszym lokalnym środowisku. Jeśli ludzie nie chcą przyjść nad rzekę wyjdźmy do nich w pochodach, przemarszach, z apelem o poszanowanie wody. Podejmijmy współpracę z innymi – każdy korzysta z wody, ucmy się nawzajem jak robić to oszczędnie, jak robić to z korzyścią dla siebie i innych!

Spróbujmy pozyskać partnerów i nasze działania przypieczętować umową, w której wyznaczmy ważne dla nas cele i czas ich realizacji. Koła wędkarskie, spółka wodna, biblioteka, klub sportowy, szkoła, dom kultury i urząd miasta – te i inne podmioty mogą współpracować ze sobą, aby rzeki były czystsze, a woda racjonalnie wykorzystywana. Z informacji o rzekach, które uda nam się pozyskać podczas ich badania, oglądania lub poszukiwania informacji w książkach i Internecie, spróbujmy opracować plakaty, broszury lub podręczne ulotki, które będziemy przekazywać innym.

Wspólne działania edukacyjne propagujące ochronę rzeki Parsęty w gminach Gościno i Dygowo jest jednym z celów **Porozumienia dla Parsęty podpisanego przez dziesięciu sygnatariuszy**: Gmina Gościno, Gmina Dygowo, Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, Regionalny Oddział w Koszalinie, spółka Troton w Ząbrowie, K.W.S. SALMO Kołobrzeg, Nadleśnictwo Gościno, Zespół Szkół Gospodarki Żywnościowej w Gościnie, Zespół Szkół w Gościnie, Gimnazjum w Gościnie, Klub Gaja. Współpraca realizowana jest poprzez: promowanie pożądanych standardów ochrony przyrody, informowanie społeczności lokalnych o jakości środowiska, gromadzenie i udostępnianie informacji ekologicznych, organizowanie wydarzeń i programów popularyzujących postawy proekologiczne.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie podjął się roli propagatora programu Klubu Gaja. Informacja została zamieszczona na stronie internetowej instytucji. Była także przekazywana na spotkaniach w szkołach, a te które przystąpiły do działań mogły liczyć na wsparcie szczecińskiego RZGW.

Szkoła Podstawowa nr 2 w Głogowie zaopiekowała się fragmentem rzeki Odry, niedaleko placówki. W różnorodnych

Odra w Krośnie Odrzańskim – wycieczka do oczyszczalni ścieków

Czarna Przemśca – poszukiwanie źródeł przez uczniów z Sosnowca

zajęciach z tym związanych takich jak: warsztaty w terenie, wycieczka do przedsiębiorstwa wodociągów i kanalizacji wzięło udział 400 uczniów. **Dwustu z nich przemaszerowało ulicami miasta podczas happeningu z okazji Światowego Dnia Wody.**

Do programu *Zaadoptuj rzekę* Stowarzyszenie *Myślenice nad Rabą* zaprosiło wszystkie szkoły podstawowe, gimnazja i OHP z Myślenic. Przy każdej okazji stowarzyszenie rozprawdza wśród mieszkańców prospekt promocyjny z podstawowymi informacjami nt. środowiska naturalnego rzeki Raby i Jez. Dobczyckiego. **Działania organizacji wspierają uznani mistrzowie i zawodnicy wędkarstwa wyczynowego i przyrodnicy.** Organizacja podpisała porozumienie o współpracy z RZGW w Krakowie i rozpoczęła przygotowania do montażu ławek i koszy na śmieci wzdłuż brzegów rzeki oraz do nasadzeń, w tych miejscach, olch i dębów.

Powiatowe Centrum Ekologiczne w Wydziale Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa w Starostwie Powiatowym w Limanowej programem *Zaadoptuj rzekę* objęło w 2007 roku 429 uczniów z 12 szkół oraz urzędników i samorządowców.

Dla nauczycieli z całego powiatu zorganizowano konferencję *Zaadoptuj rzekę* oraz warsztaty *Edukacja ekologiczna młodzieży szansą zrównoważonego rozwoju.*

Działania podejmowane w Gimnazjum nr 3 w Nysie w ramach Światowego Dnia Wody to: wycieczka do Oczyszczalni Ścieków w Nysie i do Stacji Uzdatniania Wody w Siostrzechowicach oraz happening uliczny. **Uczniowie skandowali hasła dotyczące wpływu jakości wody na zdrowie człowieka,** a także na równowagę ekosystemu, rozdawali ulotki mieszkańcom. Pochód prowadził ulicami miasta pod Urząd Miejski w Nysie.

W Przedszkolu nr 7 w Gorzowie Wielkopolskim **program został zaadresowany do kilku podmiotów,** a są to: dzieci przedszkolne, rodzice, mieszkańcy osiedla, dzieci z Miejskiego Przedszkola nr 57 z Katowic, dzieci z Samorządowego Przedszkola nr 38 w Krakowie, użytkownicy portalu Bliżej Przedszkola, użytkownicy portalu Międzyszkolnej Internetowej Platformy Ekologicznej. Jednym z celów było tworzenie trwałych nawyków zachowań ekologicznego stylu życia w domu, przedszkolu i najbliższym środowisku.

Z Przedszkola nr 74 w Warszawie wieść o Światowym Dniu Wody dotarła do Szkoły Podstawowej nr 139. Zajęcia przybliżyły wiele ciekawych informacji dotyczących oszczędzania wody. Badano jakość wody pitnej, obserwowano obieg wody w przyrodzie i proces oczyszczania wody w mieście. **Wybrano się również do biblioteki, Domu Kultury im. S. Żeromskiego i Przedszkola nr 172 w Warszawie z przedstawieniem ekologicznym.**

Szkoła Podstawowa nr 5 w Brzegu przygotowała kolorowe piktogramy przypominające o konieczności oszczędzania wody. Prace powieszono w klasach, szkolnych toaletach i domowych łazienkach. W Światowym Dniu Wody uczniowie **przemaszerowali ulicami miasta z transparentami, plakatami i błękitnymi balonami**, aby zwrócić uwagę mieszkańców na problemy związane z wodą. Podczas przemarszu rozdawali przechodniom samodzielnie wykonane ulotki o oszczędnym gospodarowaniu wodą. W oparciu o zdobyte wiadomości wykonali także grę planszową *Oszczędzamy wodę*.

Jezioro w Rosnowie zaadoptowało Przedszkole w Rosnowie. Została nawiązana **współpraca z Polskim Związkiem Wędkarskim, a rodzice przedszkolaków wykonali transparenty** z hasłami: *Zaadoptuj jezioro, Ryby chcą żyć w czystej, świeżej wodzie, Ryby i dzieci nie chcą w wodzie śmieci, Chcemy mieć czystą wodę i plażę*. Z tymi transparentami dzieci przemaszerały po miejscowości skandując głośno wypisane hasła i zapraszając mieszkańców do wspólnego sprzątnięcia plaży i brzegu jeziora. Kilka dni później wspólnie ze Szkołą Podstawową w Rosnowie zorganizowano sprzątnięcie jeziora z udziałem przedstawicieli gminy, PZW, WOPR, Rady Osiedla oraz mieszkańców.

Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Wałbrzychu **nawiązał współpracę z Rejonowym Związkiem Spółek Wodnych** w Wałbrzychu. To stąd otrzymano informacje na temat cech geofizycznych zaadoptowanego potoku Poniatówka. Stworzono tablicę informacyjną dotyczącą flory i fauny występującej w potoku oraz stawie, który również znajduje się w sąsiedztwie szkoły.

O rzekach świata, formach ochrony lub degradacji środowiska rozmawiano podczas specjalnych lekcji w Gimnazjum nr 2 w Wolsztynie. Program *Zaadoptuj rzekę* zachęcił uczniów i nauczycieli do posprzątnięcia linii brzegowej Jeziora Berzyńskiego w okolicy szkoły. Zrobiono to w **porozumieniu ze Związkiem**

Jabłonka w Zambrowie – obserwacja roślin i zwierząt

Międzygminnym Obra. Ogłoszono także konkurs *Dojca i jeziora wolsztyńskie w obiektywie*.

Do programu włączył się także Uczniowski Klub Sportowy Kogut w Kurzętniku. Młodzi sportowcy wraz z przyjaciółmi oraz prezesem klubu sprzątnęli brzegi rzeki Drwęcy, wzięli udział w lekcjach tematycznych i plastycznych, wycieczkach rowerowych i spływach kajakowych. Zorganizowano także **turniej piłkarski o Błękitną Wstęgę** Drwęcy, którego przebieg łączył się z rozpowszechnianiem wiadomości na temat rzeki.

Przemszę zaadoptujesz – rzekę uratujesz – tak zatytułowano akcję w Zespole Szkół Sportowych w Dąbrowie Górniczej. Uczniowie zdecydowali się objąć opieką rzekę Czarną Przemszę. Akt adopcji został zaprezentowany na sesji młodzieżowej. Aby projekt miał zasięg regionalny **nawiązano współpracę z Referatem Ochrony Środowiska** Urzędu Miasta w Będzinie, stowarzyszeniem Moje Miasto i klubem ekologicznym z Gimnazjum nr 3 w Będzinie. Wśród zaplanowanych zadań znalazły się m.in. badania fizyko-chemiczne rzeki w czterech różnych punktach w czterech porach roku, zapoznanie z samorządowym projektem rewitalizacji rzeki oraz happening *Pomóżmy Przemszy*.

Wisła. Zdjęcie: Artur Tabor

Szukajmy świadków rzek Rozmawiajmy o nich

Adoptując rzekę podejmujemy się roli jej rzecznika i kronikarza. Poszukujmy świadków jej przemian, aby zebrać ich doświadczenia i lepiej zrozumieć zależności pomiędzy rzeką, a ludzkim życiem. Słuchajmy specjalistów i zadawajmy im pytania. Później naszą wiedzę starajmy się przekazać innym.

Wspaniałymi rozmówcami będą wędkarze i rybacy, ale także leśnicy czy członkowie Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. Jeszcze inne spojrzenie na wybraną przez nas rzekę będą mieli okoliczni mieszkańcy. Warto posłuchać tych wszystkich głosów, aby zobaczyć ile woda ma znaczeń i zastosowań.

Szkoła Podstawowa w Wólce Kłuckiej zaopiekowała się rzeką Łosiną, przepływającą w pobliżu placówki. To lewy dopływ Białej Nidy. Poszukując wiadomości na jej temat **uczniowie przeprowadzali wywiady ze swoimi dziadkami i rodzicami oraz z kierownikiem Biologicznej Oczyszczalni**

Ścieków. Wiadomościami podzielił się z nimi także pan leśniczy. Jednym ze sposobów upowszechniania efektów programu były informacje na tablicy ogłoszeń w centrum wsi i wiadomości przekazywane na spotkaniach z rodzicami.

Pierwszym krokiem w realizacji programu *Zaadoptuj rzekę* w Przedszkolu nr 2 w Piechowicach było zapoznanie dzieci z etymologią nazwy wybranej przez nich rzeki Kamiennej. 22 marca w przedszkolu odbył się Dzień Rzeki połączony z Dniem Wiosny. To już tradycja tego przedszkola, którą tym razem wzbogacono o wymyślanie życzeń dla rzeki w postaci rysunków. **Nie zabrakło także spotkań ze specjalistami:** z Dolnośląskiego Parku Krajobrazowego, Nadleśnictwa Szklarska Poręba i wędkarzem.

Katowickie Przedszkole nr 99 zaadoptowało rzekę Kłodnicę, o czym informował specjalnie zrobiony transparent. Do przedszkoli z terenu Ligoty i Panewnik wysłano zaproszenie do wspólnych działań wraz z informacją i materiałami do wykorzystania w czasie zajęć. Udało się! Przedstawiciele pięciu ligockich przedszkoli spotkali się na Kalwarii o. Franciszkanów nad rzeką Kłodnicą. **O rzece opowiedział dzieciom leśniczy,**

Biała w Bielsku-Białej – spacer wzdłuż rzeki zorganizowany wspólnie z Galerią Bielską BWA

który wręczył mi *Akty Adopcji Rzeki*. Dzieci złożyły uroczyste ślubowanie, że jako mali strażnicy przyrody, będą dbać nie tylko o jej czystość, ale również o czystość otoczenia.

Przedszkole Publiczne nr 3 w Kamiennej zorganizowało wycieczki wzdłuż rzeki Bóbr. Pierwsza wyprawa miała na celu podziwianie doliny rzeki, wyszukiwanie pomników przyrody i **rozmowy z wędkarzami** na temat ryb żyjących w rzece (pstrągi, lipienie i okonie). Druga ekologiczna – polegała na sprzątnięciu jednej części brzegu rzeki.

Zespół Szkół w Mrzeżynie zrealizował takie działania jak: lekcje tematyczne na temat rzeki Regi w Mrzeżynie i oszczędzania wody, konkurs rysunkowy oraz konkurs wiedzy o Redzie. Była również wycieczka wzdłuż koryta tej rzeki oraz **rozmowy z rybakami w porcie** u jej ujścia do Bałtyku.

Jeziro Jeziorak otoczyli opieką uczniowie Zespołu Placówek Szkolno-Wychowawczych w Iławie. Wykorzystując materiały Klubu Gaja przygotowano **audycję radiową w szkolnym radiowęźle** na temat Światowego Dnia Wody. Zorganizowano też sprzątnięcie terenów wokół rzeki Iławka i jeziora.

Gmina Miłki położona jest w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich. 22 marca uczniowie Szkoły Podstawowej w Miłkach wyruszyli z transparentami na ulice miejscowości, aby zwrócić uwagę mieszkańców na stan jezior, zachęcić do oszczędzania wody pitnej. Rozdawali ulotki i wykrzykiwali hasła: Ci, co dbają o przyrodę będą pili czystą wodę. **W Liście Otwartym do mieszkańców** podkreślili, że każdy powinien oszczędzać wodę. List trafił do gabloty informacyjnej w centrum Miłek.

W Przedszkolu Publicznym nr 6 w Brzegu prowadzone były zajęcia i zabawy badawcze związane z wodą. Dzieci pożegnały też zimę marzanną z ekologicznych materiałów. Nie została ona wrzucona do Odry, by jej nie zanieczyszczać – co mocno podkreślano. Odbyła się **także prelekcja dietetyka na temat picia wody** zamiast słodkich napojów gazowanych.

Cieki wodne Chocianowa, Losy wody w Chocianowie, Znaczenie rzeki w życiu roślin i zwierząt – to tytuły niektórych plakatów, które z okazji Światowego Dnia Wody wykonano w Gimnazjum w Chocianowie. **Przeprowadzono wywiad z pracownikiem lokalnego przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjnego**, a także przygotowano audycję o znaczeniu wody.

Happening Klubu Gaja dla Rawy w Katowicach i Wisły w Warszawie

Woda inspiruje Sztuka dla rzek i akwenów

Adoptując rzekę zamieniamy jej urok w słowa poezji, opowiadania, w obraz, plakat, fotografię, rzeźbę. Uwrażliwiając na piękno rzeki zwracamy uwagę na potrzebę ochrony jej wód, naturalnego biegu i wolnej przestrzeni wokół oraz żyjących dzięki niej stworzeń.

Od wieków rzeka jest symbolem, po który chętnie sięgają artyści. Własne wypowiedzi artystyczne na temat akwenów możemy zacząć od wycieczki do muzeum czy galerii sztuki współczesnej. Nasze prace plastyczne warto wyeksponować na otwartej przestrzeni podczas publicznej uroczystości adopcji rzeki bądź podczas pikniku nad jej brzegami.

Na podstawie fragmentów opowiadania H. Bechlerowej dzieci z Przedszkola nr 30 w Kaliszu poznały zjawisko krążenia wody w przyrodzie. Był to jeden z elementów obchodów Światowego Dnia Wody w tej placówce. Dzieci miały także okazję skonstruowania mini oczyszczalni oraz wysłuchania **preludium**

e-mol Chopina, by zrozumieć jak wiele zjawisk – od nauki do sztuki – dotyczy wody. Przedszkolaki wcieliły się także w postać kropli wody, by ruchem, mimiką i słowami odpowiedzieć na pytanie: *Co mówi, o co prosi, czego boi się kropla wody?*

Szkoła Podstawowa nr 2 w Ziębicach zaadoptowała rzekę Oławę, która przepływa przez miasto. Klasy młodsze wybrały się na piesze wycieczki wzdłuż koryta rzeki. Najmłodszy z oddziału przedszkolnego układali **piosenki i wiersze o rzece** Oławie. Wykonano również makietę rzeki, a Koło Przyjaciół Książki przygotowało przedstawienie *Nie ma życia bez wody*.

W Strzyżowicach badano wodę w Zbiorniku Przeczyckim i w jezioru w Świerklańcu. O działaniach napisano do lokalnej gazety, a mieszkańców Strzyżowic zachęcono do większej dbałości o czystość wód poprzez akcję plastyczną – na ogrodzeniu rozwieszono **własnoręcznie wykonane plakaty**. Nad całością pracowała Szkoła Podstawowa w Strzyżowicach.

Przedszkole *Słoneczko* w Wołowie zatroszczyło się o pobliską rzekę Juskę przepływającą przez Park Krajobrazowy Doliny

Jezierzyca. Rzeczka została objęta dziecięcym patrolem ekologicznym. Podczas Światowego Dnia Wody przedszkolaki obejrzały sprzęt sanepidu w Wołowie i prezentację multimedialną Rzeką przygotowaną przez jednego z rodziców – biologa i ornitologa. Z najwyższym odbiorem spotkało się **przedstawienie teatralne *Nie ma życia bez wody*** w wykonaniu przedszkolnych nauczycieli.

Program *Zaadoptuj rzekę* w Gimnazjum nr 2 w Dęblinie zapoczątkowany został 22 marca. Przygotowano plakaty i gazetki, których tematyka dotyczyła wody oraz ... **fraszki o wodzie**. Zaadoptowano Wieprzowe Uroczysko – miejsce, które przyciąga ludzi pragnących odpocząć od zgiełku miasta.

W Miejskim Zespole Szkół w Kłodzku podczas zajęć **uczniowie stworzyli własną *Bajkę o kropelce wody***; szacowali ile rocznie ich rodziny zużywają wody i ile wody przypada na osobę na podstawie danych odczytanych z wodomierzy w domu. Wykonali makietę ekologicznego domu. Przeprowadzone zajęcia zachęciły uczniów i rodziców do samodzielnych poszukiwań i odkrywania tajemnic rzeki. Podczas rodzinnych wycieczek wszyscy dotarli do źródła Nysy Kłodzkiej.

Wycieczka do muzeum na wystawę 110 lat tradycji i rozwoju wałbrzyskich wodociągów była jednym z ciekawych elementów zajęć nt. wody w Przedszkolu nr 14 w Wałbrzychu. Wybrana do adopcji **rzeka Pelcznica została ukazana w pracy typu collage**.

Przedszkole Sobieciniek w Wałbrzychu adoptowało rzekę Lesk. Program *Zaadoptuj rzekę* został spopularyzowany **w Internecie poprzez umieszczenie tam kolażu zdjęć i filmu na-**

Lisi Potok w Rudzińcu

Święto rzeki w Chodzieży – w sali zamienionej w morską toń

kręconego u źródeł rzeki. Opracowano plan opieki nad rzeką, zorganizowano wycieczkę do pijalni wód mineralnych i przygotowano deklarację ekologiczną nt. oszczędzania wody, pod którą podpisywali się rówieśnicy i rodzice.

Spełnij trzy życzenia złotej rybki – tak zatytułowano konkurs plastyczny dla dzieci ze Szkoły Podstawowej w Mostach. Uczniowie w swych pracach przedstawili, co ich zdaniem jest najważniejsze dla komfortu podwodnego życia. W Światowy Dzień Wody obejrzeli materiały edukacyjne Klubu Gaja.

Rzeką Piławą zaopiekowała się Szkoła Podstawowa w Piławie Dolnej. Wśród zdobytych wiadomości znalazły się i te dotyczące genezy osadnictwa nad rzeką Piławą i daty największych powodzi w XIX i XX wieku. **Za pomocą form teatralnych i plastycznych** wybrani uczniowie Szkoły Podstawowej w Szarzem przybliżyli kolegom temat *Dlaczego woda jest droższa od całego bogactwa świata?* Badano także czystość potoku Szarzanka.

Zespół Szkół w Płocku do udziału w Światowym Dniu Wody zaprosił uczniów Szkoły Podstawowej nr 15. Cekał na nich

m.in.: **program artystyczny Woda z humorem** w wykonaniu członków Szkolnego Koła LOP i pokaz doświadczeń z wodą. Opieką objęto jezioro Górskie w Grabinie.

Uczniowie Liceum Ogólnokształcącego w Głogowej zaadoptowali pobliską rzekę Szotkówkę. Sprzątając obszar brzegowy rzeki, **uczniowie zorganizowali happening**, a na terenie szkoły – kampanię na temat ochrony czystości wód. W Zespole Szkół w Przystajni zorganizowano **wystawę fotografii rzek i stawów gminnych** oraz badania chemiczne wody Pankówki, którą zaadoptowano.

Jak małe kropelki wody wyglądały ubrane na niebiesko dzieci z Przedszkola nr 6 w Oleśnicy w Światowy Dzień Wody. W grupie 4-latków było **malowanie twarzy**. Zanim jednak na buziach pojawiły się kropelki, chmurki, śnieżynki i tęcze dzieci podzieliły się swoją wiedzą nt. konieczności oszczędzania wody i dbania o jej czystość. Zajęcia zakończyło ustalenie kodeksu *Czterech zasad oszczędnego korzystania z wody*.

Odgłosów wydawanych przez wodę słuchano podczas Światowego Dnia Wody zorganizowanego w Przedszkolu nr 151

w Krakowie. Rolę wody w życiu i potrzebę jej oszczędzania pokazano **na przykładzie utworów literackich**. Zapoznano dzieci z obszarami wodnymi na całej kuli ziemskiej, a także w rodzinnym mieście, przez które przepływają rzeki: Wisła i Dłubnia.

Przedszkolaki w Jazowsku zajęły się wielką rzeką Dunajec. Złożyły obietnicę, że będą o nią dbały. Uroczystość zakończyły **odtańczeniem Niebieskiego walczyka** z niebieskimi balonikami jak czystymi kropelkami wody.

Przedszkole 102 we Wrocławiu za motyw przewodni wzięło treść wiersza Woda czarodziejka. Odwoływano się także do własnych doświadczeń dzieci. Różnorodne zajęcia zakończyły **ogłoszenie konkursu na projekt kubeczka do picia wody** dla dzieci i rodziców.

Jastrzębski Zakład Wodociągów i Kanalizacji wydał **komiks edukacyjny o przygodzie dwóch kropelek**. Plakaty Klubu Gaja trafiły do salki konferencyjnej, z której korzystają także uczniowie. Zakład ogłosił konkurs plastyczny *Zaadoptuj rzekę*. Idea została także spopularyzowana na imprezie Urzędu Miasta Jastrzębie Zdrój.

Jak brudas rzekę zanieczyścił – tak zatytułowano przedstawienie w Szkole Podstawowej w Małyniu. W scenariuszu wplecione zostały również wątki Klubu Gaja. Następnie dla wszystkich zgromadzonych odbyło się szkolenie z wykorzystaniem autorskiej prezentacji na temat Woda najcudowniejszym bogactwem przyrody.

Zespół Szkół w Gopłowej zaadoptował rzekę Szotkówkę. Sprzątając jej brzegi uczniowie zorganizowali happening uliczny, a wcześniej przygotowali plakaty i transparenty o tematyce związanej z problemem zaopatrzenia w wodę oraz sposobami jej ochrony. **Happening – pochód główną ulicą wsi** głosił: *Propaguję oszczędzanie wody*.

Zespół Szkół w Marzęcicach zajął się rzeką Drwęcą, która stanowi największy rezerwat przyrody w kraju i posiada, unikalne w skali Europy, warunki dla ryb wędrownych. **Cała wieś mogła obserwować ubranych na niebiesko uczniów, którzy korowodem przeszli przez jej ulice** w Światowym Dniu Wody.

Kłodnica w Katowicach

Biała w Bystrej

Bierawka w Belku

Potok Poniatówka w Wałbrzychu

Szanujmy wodę. Liczy się każda kropla!

Adoptując rzekę starajmy się przekonać innych z jakim bogactwem mamy do czynienia. Słodka woda jest potrzebna do życia wszystkim – ludziom, zwierzętom, roślinom, i innym organizmom żywym. Jednak to człowiek wykorzystuje jej najwięcej i nie zawsze robi to odpowiedzialnie.

Musimy uczyć się unikać niepotrzebnych strat wody, wykorzystywać wodę z rozważą. Każdy z nas, świadomie lub nie, przyczynia się do zmniejszania lub zanieczyszczenia światowych zasobów wodnych, ponieważ woda nie zna granic. Prelekcje na temat oszczędnego gospodarowania wodą, etykietyki przypominające o jej oszczędzaniu przy kranach lub na drzwiach toalet, wycieczki do oczyszczalni ścieków to propozycje, które pomogą uzmysłwić ludziom jak korzystać z wody. Taką pomocą mogą być także obliczenia i eksperymenty, które pokażą ile wody zużywa się w przeciętnym gospodarstwie domowym, ile jej marnujemy gdy przecieka uszczelka.

W Gimnazjum we Wróblińcu uczniowie oglądali **film dokumentalny** *Święta woda* o braku wody w północnych Indiach. Następnie dyskutowano na temat zasobów wody na świecie oraz jej zużycia przez mieszkańców różnych regionów. Wstęp do dyskusji stanowiła **dostępna na www.zaadoptujrzeki.pl animacja interaktywna o oszczędzaniu wody przygotowana przez Klub Gaja**. Postanowiono zaopiekować się rzeką Barycz, która płynie w pobliżu szkoły.

Potok Ostropka na Wilczych Dołach został objęty opieką przez Gimnazjum nr 2 w Gliwicach. Przedstawiciel Przedsiębiorstwa Miejskich Wodociągów i Kanalizacji przeprowadził dla grupy uczniów pogadankę o oszczędzaniu wody. W ramach szkolnych obchodów Światowego Dnia Wody, wykorzystując materiały Klubu Gaja, przygotowano gazetki i lekcje. Zorganizowano również sprzątanie terenów wokół potoku Ostropka. Trzy lata temu wraz z grupą uczniów **opracowano ścieżkę edukacyjną wzdłuż potoku**. Publikację można znaleźć w książce *Parki i ogrody województwa śląskiego* lub na www.parki.org.

Przedszkole nr 28 w Poznaniu otoczyło opieką rzekę Wartę. Razem z nauczycielkami dzieci przygotowały wystawę edukacyjną.

Warta. Zdjęcie: Artur Tabor

6-latki odczytały obowiązki i zasady, którymi powinien kierować się *Przyjaciel Wody*. **Szukały sposobów mądrego gospodarowania wodą w łazience, w czasie podlewania roślin oraz podczas tworzenia prac plastycznych** z użyciem wody.

Przedszkole nr 26 w Tychach utworzyło grupę *Wodna Kraina – Kropelki*, żeby dzieci propagowały ochronę wody wśród rówieśników. W ramach programu *Zaadoptuj rzekę* zorganizowano także wycieczkę nad jezioro Paprocańskie. **Dzieci obiecały opiekować się jeziorem w weekendy i w wakacje, wraz z rodzicami.** Na początku każdego roku szkolnego dzieci poznają zasady prawidłowego korzystania z łazienki i toalety. Drzwi do łazienki zdobi duża kropla wody, która ma przypominać o tym jak cennym jest skarbem.

W Szkole Podstawowej nr 10 w Orzeszu-Woszczycach podczas Światowego Dnia Wody przeprowadzono pogadanki na temat oszczędzania wody w domu, w ogrodzie, podczas gotowania, na zakupach i na wakacjach. Szkoła podjęła również szereg działań proekologicznych dotyczących **ochrony stawu, w którym hodowane są ryby**. W stawie rodzice uczniów hodują ryby. Zimą zbiornik pełni rolę lodowiska.

Przedszkole nr 8 i Zespół Szkół nr 6 w Tychach nad realizacją programu *Zaadoptuj rzekę* pracowały wspólnie. **Prowadzono ankietę wśród rodziców i personelu szkoły** nt. racjonalnego wykorzystania wody i akcją oczyszczania okolicznych zbiorników wodnych. Był także piknik nad Potokiem Tyskim.

Przedszkole nr 12 w Koszalinie zaadoptowało **rzekę Dzierżęcinkę**. Dzieci wybrały się na wycieczkę do elektrowni wodnej w Niedalinie. W domach przez cały rok **przedszkolaki przyjęły na siebie rolę małych tropicieli ciekających kranów**. Własnoręcznie wykonane przez siebie ulotki o oszczędzaniu wody rozdawały przechodniom podczas korowodu ulicami osiedla gdzie znajduje się ich przedszkole.

Lekcje tematyczne o znaczeniu rzek dla ludzi i zwierząt oraz o oszczędzaniu wody podjęto w Szkole Podstawowej nr 6 w Świnoujściu. Uczniowie zmierzli zużycie wody przez 4-osobową rodzinę w ciągu miesiąca oraz **obliczyć ile wody marnuje się z powodu niesprawnej spłuczki w toalecie**. W Światowym Dniu Wody szkolny hol zamienił się w płynącą rzekę – z jednej strony zanieczyszczoną odpadami, z drugiej – czystą i wolną.

KLUB GAJA

Klub Gaja to polska organizacja ekologiczna, która buduje Pokolenie EkoXXI wieku.

Zaadoptuj rzekę 2013

Program edukacji ekologicznej *Zaadoptuj rzekę* Klubu Gaja otrzymał w 2008 roku nominację do tytułu **The Best Practice** – najlepszego programu środowiskowego w Unii Europejskiej.

Patronaty

Partner strategiczny

Fundacja Banku Polskiego

Partner merytoryczny

Partnerzy

Udział

Dofinansowanie

Dofinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

www.klubgaja.pl

facebook

facebook.com/Klub.Gaja

1% dla przyrody
KRS: 0000120069